

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta
Katedra politologie a evropských studií

Jaroslav Bednář

Vývoj mediálního obrazu válečných konfliktů a reflexe jeho utváření v českých
internetových denících

Bakalářská diplomová práce

Vedoucí práce: Mgr. Eva Lebedová, Ph.D.

Olomouc

2020

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracoval samostatně na základě uvedené literatury.

V Olomouci dne

.....

Podpis

Rád bych tímto poděkoval vedoucí bakalářské diplomové práce Mgr. Evě Lebedové, Ph.D., za pomoc, odborné vedení, cenné připomínky a poskytnutí potřebných informací k vypracování této práce.

Obsah

Úvod	5
1 Vývoj mediálních obrazů válečných konfliktů	8
1.1 Počátek válečné žurnalistiky	8
1.2 Moderní válečná propaganda	10
1.3 Po druhé světové válce	11
1.4 Vietnamská válka	12
1.5 Válka v Perském zálivu	14
1.6 Válka proti teroru	17
1.7 Arabské jaro	18
2 Teoretická východiska: CNN efekt a jeho výzkum	20
2.1 Opačný účinek CNN efektu	23
3 Metodologická část	29
3.1 Vybrané konflikty a technika výzkumu	29
3.2 Konstrukce výběrového souboru	29
3.3 Výzkumný problém	30
3.4 Cíl výzkumu	30
3.5 Výzkumné otázky a hypotézy	31
4 Analytická část	33
Závěr	40
Seznam literatury	43
Seznam grafů	48

Úvod

V dnešní době má každý z nás možnost přístupu k nepřehlednému množství informací. Veřejnost tak může vybírat z mnoha zdrojů a skrze internet mít přístup k událostem z celého světa a získat nejrůznější data a údaje. Média ve většině případů ovlivňují vnímání reality veřejností. Potenciál médií měnit veřejné mínění se zvyšuje u informování o vzdálených válečných konfliktech, u nichž veřejnost často nemá možnost čerpat z osobních zkušeností a je pro ni obtížné si informace ověřit. Právě válečné konflikty jsou častým případem, kdy média zkreslují realitu a veřejnost nedostává přesné informace. Většina válečných konfliktů se odehrává daleko od dohledu veřejnosti a situace prezentovaná médiem je někdy velmi zjednodušená a realita se může zdát veřejnosti nejasná. Důvodem může být selektivní agenda médií, vládních aktérů a nevládních organizací. Pokud bychom se zeptali veřejnosti na její povědomí o probíhajících konfliktech ve světě, je velmi pravděpodobné, že jako odpověď zazní válka v Sýrii, možná na Ukrajině nebo v Afghánistánu. Tento výběr veřejnosti je založen na informacích z médií a selektivní pozornosti, která média věnují některým válečným konfliktům, zatímco jiná upozadují. Z několika desítek konfliktů se velká část odehrává bez většího zájmu světových médií a mezi ignorovanými jsou i konflikty s vysokým počtem obětí. Selektivní výběr médiem je založen zřídka na základě rozsahu válečného konfliktu nebo úrovně humanitární krize.

Vnímání konfliktů veřejností se může podobat reflexi v deformovaném zrcadle, které způsobuje, že se určité předměty zdají mnohem větší nebo menší, než jaké ve skutečnosti jsou (Robinson 1999: 306). Zatímco určité (často i menší) konflikty jsou neúměrně dominantní v oblasti individuálního povědomí, velkým konfliktům je věnována nesrovnatelně nižší pozornost. Média svým důrazem na určité konflikty mohou změnit veřejné mínění a tím přispět i k ovlivnění chování mocenských orgánů. Vliv médií na zahraničně politické rozhodování patří k velmi diskutovaným fenoménům, zejména od doby vietnamské války, v níž média hrála důležitou roli ve vztahu veřejného mínění a zahraničně politického rozhodování. Jednou z teorií, která se věnuje vztahu médií a rozhodování v zahraničních otázkách, je například teorie o CNN efektu (Robinson 1999). Vztahuje se zejména na otázku zahraniční intervence ve válečném konfliktu. Pokud předpokládáme, že média mají moc ovlivnit politiku a politickou reakci, mohou současně ignorováním některých konfliktů přispívat k nedostatku politické účasti.

Cílem práce je popsat a analyzovat vytváření mediálního obrazu vybraných válečných konfliktů v českých internetových denících. Práce se snaží představit principy a trendy

v mezinárodním válečném zpravodajství a pojetí těchto principů českými internetovými deníky. Ambicí bakalářské práce je poskytnout mediální obraz reprezentace válečných konfliktů v českých internetových denících na základě existujících teoretických východisek týkajících se mediálního pokrytí válečných konfliktů. Na tomto základě byly zformulovány následující výzkumné otázky, na které se práce pokouší odpovědět:

V1: Jak se liší mediální reprezentace vybraných válečných konfliktů ve sledovaných internetových denících? V2: Kolik prostoru dostaly válečné konflikty v českých internetových denících? Na výzkumné otázky navazují hypotézy, které vycházejí z teorií, snažících se vysvětlit mediální tok zpráv z válečných konfliktů.

Hypotéza číslo 1: Čím serióznější je internetový deník z hlediska kvality zpravodajství, tím větší prostor bude zaujímat informování o vybraných válečných konfliktech.

Hypotéza číslo 2: V návaznosti na selektivní pozornost médií nelze očekávat, že čím závažnější konflikt z hlediska počtu úmrtí, tím větší bude jeho mediální pokrytí ve sledovaných internetových denících.

Hypotéza číslo 3: Konflikty na Blízkém východě budou v denících reprezentovány častěji než konflikty v Africe.

Hypotéza číslo 4: České internetové deníky v reprezentaci konfliktů kopírují mezinárodně-mediální pokrytí válečných konfliktů.

Jako základ pro zkoumání slouží teorie CNN efektu, popisující negativní zprávy médií o válečných konfliktech nebo přírodních katastrofách a vliv na zahraničně politické rozhodování vlád.

Druhá teorie Stealth Conflicts se zaměřuje na reprezentaci válečných konfliktů a zdůrazňuje marginalizaci válečných konfliktů v mediálním prostředí.

Zvolené téma je doposud v českém prostředí pouze minimálně reflektováno v odborné literatuře, což bylo mimo jiné také jedním z důvodů k jeho výběru pro diplomovou práci.

V této práci budou analyzovány válečné konflikty v Sýrii, Afghánistánu, Jemenu, Iráku a Nigérii, které byly vybrány na základě závažnosti z hlediska počtu obětí v roce 2018. Jedná se o konflikty s největším počtem obětí v roce 2018 dle společnosti ACLED.

V rámci mediální analýzy byly konflikty vyhledávány na nejnavštěvovanějších českých zpravodajských webech – Novinky.cz, Aktuálně.cz a Blesk.cz za období od 1. března 2018 do 31. května 2018. Období bylo vybráno z důvodů aktuálnosti témat a dostupnosti dat.

Bakalářská práce je dělena do čtyř hlavních částí. V první, teoretické části bude práce vycházet z hlavních principů a vývoje válečné žurnalistiky. Snaží se přiblížit základní historické milníky válečného zpravodajství. V této kapitole bude také krátce nastíněn vývoj vztahu armády a médií.

V druhé části budou představena teoretická východiska, která mohou přispět k pochopení mediálního toku, mediální reprezentace a selekci zpráv z válečných konfliktů. Teorie CNN efektu popisuje proces, jímž média ovlivňují zahraniční politiku vyvoláním reakcí veřejnosti prostřednictvím koncentrovaného a emocionálně založeného zpravodajství, které může ve svých důsledcích vést k tlaku veřejného mínění na zahraničně politické rozhodování. K představení této teorie a důležitých východisek jsou v práci využiti autoři: Eytan Gilboa, Steven Livingston a Piers Robinson. Pro vysvětlení reprezentace válečných konfliktů v médiích je v druhé části představena teorie Virgila Hawkinse Stealth Conflicts, která popisuje důsledky intenzivního zpravodajství o určitém válečném konfliktu jako podcenění jiných válečných konfliktů, které může mít velmi reálné důsledky.

Třetí část se věnuje využití metodologii, získávání a zdrojům dat, která byla v této práci použita, představeny jsou výzkumné cíle, otázky a příslušné hypotézy.

Čtvrtá část se bude zabývat ověřováním hypotéz a analýzou článků získaných z databáze textů českých médií Anopress. Poslední, závěrečná část obsahuje diskusi a formuluje závěry práce.

1 Vývoj mediálních obrazů válečných konfliktů

Válečné konflikty jsou historicky spojené s lidstvem, provázejí ho od počátku jeho existence. První historické zápisky, které lze považovat za předzvěsti válečného zpravodajství, se objevují už ve starověku. Literaturu a různé typy pamfletů a zprávy z válečných konfliktů využívali státníci ke zlepšení válečné morálky svých obyvatel. S rozvojem technologií a rolí médií ve společnosti se stávalo informování o válečných konfliktech stále důležitějším.

1.1 Počátek válečné žurnalistiky

Počátek moderní válečné žurnalistiky spadá do 19. století, kdy s rozvojem telegrafu byl zkrácen čas nutný k odeslání zpráv. Se začátkem krymské války se vydavatelství největšího britského deníku The Times rozhodlo vyhovět požadavku veřejnosti na více informací a vyslalo do krymské války prvního válečného reportéra William Howarda Russella. Russellova živá výpověď vyvolala zájem veřejnosti a měla u čtenářů úspěch. Historik Frederick Bullard charakterizuje jeho zprávy takto: *„Byly tak živé, sugestivní a všem srozumitelné, že se staly svého druhu vzorem. Čtenáři měli pocit, jako by byli na bojišti, viděli pohyb oddílů, slyšeli povzbuzující výkřiky bojovníků, viděli dým nad bojištěm a slyšeli výbuchy ruských granátů“* (Kunczik 1995: 283). Vztah mezi válečným zpravodajem a armádou se utvářel od samotného počátku válečné žurnalistiky. Russell při informování o válce nešetřil kritikou britské armády: *„Tato armáda se rozplynula téměř v kapce bídných, vybledlých, opotřebovaných, bezduchých ubožáků, kterých se shromáždilo 55 000 a zbylo jich pouze 11 000. Tato armáda je ve všech směrech vyčerpána a zničena“* (Knightley 2004: 10–11). Russellova kritika armády vzbudila u armády důrazné protesty a byla požadována přísná cenzura, která se neuskutečnila z důvodů silného vlivu tisku. Russellovy zprávy byly velmi populární a s mocnějším tiskem si přímou cenzuru vládní představitelé nemohli dovolit. Armáda si uvědomila, že žádným reportérům přístup na bojiště umožnit neměla, ale bylo již příliš pozdě (McLaughlin 2016: 94).

Dalším válečným konfliktem, kde měla média své reportéry, byla americká občanská válka, která znamenala pro válečnou žurnalistiku velkou příležitost, majitelé deníků investovali do mediálního pokrytí velké částky peněz. Většina novin měla korespondenty v uniformách, kteří posílali zprávy do svých domovských novin. Mediální obraz válečného konfliktu nebyl však zcela objektivní. Philip Knightley píše, že většina novinářů byla nevzdělaná, nepoctivá, neetická a podávala předpojaté, nepravdivé svědectví o válce. Informovali o bitvách, které se neuskutečnily, města byla napadena armádami, které nikdy nedorazily, novináři byli oceněni za zprávy, které byly vymyšleny. Novináři většinou nepublikovali negativní zprávy, jako jsou neshody v armádě, rasismus, nedostatečná lékařská podpora a občanský odpor válce (Knightley 2004: 21–22). Vina za neobjektivní zprávy spočívala nejen ve zprávách redaktorů, ale také v zásazích armádních činitelů. Armádní generálové začali omezovat novináře a armáda vydávala každodenně své válečné bulletiny. Vláda Unie stíhala novináře, kteří uveřejnili informace, které by mohly pomoci nepříteli nebo ohrozit armádu, dokonce uzavřela deník *The Chicago Times*. V porovnání konfедераční média měla větší míru svobody (Mathews 1957: 86). Média poprvé působila i jako propaganda na veřejnost v zahraničí, zejména ve Velké Británii, která mohla mít v případě zapojení do konfliktu rozhodující vliv (McLaughlin 2016: 97–98; Knightley 2004: 32).

Bezohlednost a zklamání zasáhly žurnalistiku po americké občanské válce. Vývoj komerčního a silně konkurenčního tisku měl za následek důraz na počet prodaných výtisků a na zisk vydavatelství. Válka se stala pro média komerční záležitostí, během francouzsko-pruské války se prodej deníku *Daily News* ztrojnásobil. Ve Spojených státech rostoucí počet prodeje tisku znamenal, že si vydavatelství mohla dovolit použití telegrafu i přes ohromnou cenu za přenos dat. Výsledkem vývoje bylo předkládání veřejnosti vykreslení války jako dobrodružného příběhu. Reportéři se příliš nevěnovali politickému nebo morálnímu komentáři a styl zpravodajství pouze vytvářel iluzi o válce, jako by šlo o napínavý příběh.

1.2 Moderní válečná propaganda

První světová válka byla charakterizovaná politikou cenzury a přísnou kontrolou tisku. Délka a brutalita bojů si vyžádaly kontrolu veřejného mínění z důvodu nutnosti ospravedlnit válečné úsilí. Válka byla podporována válečnou propagandou, která u veřejnosti podněcovala pocity strachu a nenávisti. Funkci válečné propagandy popsal Robert Graves – „*propaganda musí přimět Angličany, aby Němce nenáviděli, jak ještě nikoho nikdy nenáviděli*“ (Knightley 2004: 110). Nepřítel byl demonizován příběhy o brutalitě německých Hunů útočících na bezbranné ženy a nevinné děti. Nejznámější byly falešné příběhy o zvěrstvech, jako je německá továrna, kde se vyráběl z mrtvol německých vojáků glycerin, nebo fotografie dítěte bez rukou, kde byl později dokreslen německý voják pojídající jeho ruce (Andersen 2007: 5). První světová válka byla vykreslena jako válka mezi dobrem a zlem, bitva mezi civilizací a barbarstvím. Dominový efekt těchto zpráv měl za následek skepticismus veřejnosti, takže lidé nevěřili ani skutečným zprávám, jako byly ty o spáchaných tureckých zvěrstvech proti Arménům. Skutečným a pravdivým zprávám o válce bránilo v přístupu na veřejnost několik faktorů. Nedostatek novinářů na bojišti, plošná cenzura nebo novinářský smysl pro vlastenectví nechaly veřejnost v nevědomosti o krutosti a lidských ztrátách ve válce. Britští novináři prezentovali informace z nově vzniklého tiskového oddělení, později ministerstva informací, které cenzurovalo informace před předáním britskému a mezinárodnímu tisku (Knightley 2004: 94). Ve většině těchto vydávaných komuniké šlo o zprávy staré i několik dní. Britský předseda vlády Lloyd George řekl: „*pokud by lidé věděli, co se děje ve válce, byla by okamžitě zastavena, ale samozřejmě nevědí a nemohou vědět*“ (McLaughlin 2016: 99).

Velká Británie během první světové války přikládala velkou důležitost moci masových médií. Stejně jako státy Konfederace v případě americké občanské války, které se snažily přimět Velkou Británii pro vstup do občanské války, snažila se Velká Británie ovlivnit veřejné mínění ve Spojených státech. Britský vliv pronikl do všech složek amerického života, a to od kazatelen až po školy, od továren až po úřady. Američtí čtenáři byli výlučně závislí na válečných informacích, které přicházely od států Dohody nebo jimi byly kontrolovány (Kunczik 1995: 295). McLaughlin zmiňuje zprávu o použití bojového plynu, která byla ve Velké Británii utajena z důvodu ohrožení veřejné podpory válečného úsilí (McLaughlin 2016: 100). První světová válka se vedla ve smyslu propagandy a snahy podpořit válečné úsilí, proto nelze považovat zprávy za objektivní.

Se začátkem druhé světové války se situace opakovala, ve většině států byla obnovena cenzura a zprávy se dostaly pod kontrolu státu. Vyskytlo se jen velmi málo zpravodajských trendů, které se neobjevily v první světové válce, spíše došlo k jejich umocnění.

Velká Británie obnovila ministerstvo informací s cílem propagovat národní zájem, vydávat národní propagandu a kontrolovat zprávy a informace. Systém kontroly válečných novinářů měl být stejný jako v roce 1918 (McLaughlin 2016: 105). Na frontu byl povolen přístup jen omezenému počtu novinářů, kteří pracovali pod cenzurou a v organizovaném systému. Reportéři akceptovali myšlenku systematického omezení cenzury a stali se propagandistickým nástrojem svých států. Americká armáda viděla vztahy s veřejností a management médií jako důležitou část celkové válečné strategie. Generál Eisenhower řekl: „*Veřejné mínění vyhraje válku*“ (Eisenhower citován in Knightley 2004: 344). Po první světové válce a nedostatečném přístupu novinářů byl vytvořen moderní precedent, novinářům byl umožněn přístup na frontu pod podmínkou, že se tisk podrobí cenzuře vojenských nebo politických orgánů. Byly poskytnuty značné zdroje na vztahy s médii, která měla rostoucí požadavky na nejnovější informace. Američtí vojenští důstojníci se stali odborníky na práci s novináři a na uspokojování jejich profesionálních požadavků. Cílem bylo najít pracovní rovnováhu mezi nezbytnou cenzurou a dobrými vztahy s novináři. Odhadovalo se, že celkový počet zpravodajů pokrývajících válku během jejích prvních měsíců, byl až 10 000 lidí (Mathews 1957: 181). V Německu všechny prostředky ke komunikaci a novináři byli pod přímou kontrolou státu a součástí armády. Producenti, umělci, spisovatelé, novináři a fotografové, všichni byli přiděleni do propagandistické divize armády. Dostali základní vojenský výcvik a byli posláni na frontu a v případě potřeby se do bojů zapojili. Jejich hlavním cílem bylo udržování morálky na všech frontách a poškozování morálky nepřítele (Knightley 2004: 240).

V obou světových válkách zaznamenala rozvoj válečná fotografie a film, přičemž vojenská cenzura byla u fotografie ještě přísnější než v případě tisku. Armáda měla strach, že fotografie může skrz svou sdělovací schopnost více než v případě tisku oslabit válečnou podporu. Proto se na fotografiích neobjevovali mrtví a zranění vojáci, ale sloužila pouze k podpoře válečného úsilí.

1.3 Po druhé světové válce

Po druhé světové válce se svět i Spojené státy nacházely uprostřed studené války a politiky mccarthismu. Ve Spojených státech probíhaly politické čistky. Liberální demokraté byli

terčem poválečné politické restrukturalizace, která se zajímala o univerzitní, státní a mediální pracovníky. Příznivci nebo levice byli často neprávem obviňováni ze sympatií s komunismem a v atmosféře strachu po napadení Jižní Koreje v srpnu 1950 výzva k válce proti agresivní komunistické Severní Koreji byla dostatečným odůvodněním všeobecné podpory válce. Média v souladu s politikou mccarthismu podporovala od začátku válečné úsilí a vstup do války. V korejské válce velitel americké armády generál MacArthur opakovaně odmítl zavést formální systém cenzury a pravidelných setkání s novináři. Přenesl cenzuru na samotné reportéry a důvěřoval jejich zdravému rozumu, že neohrozí vojenskou bezpečnost a nezničí autoritu armády. Reportéři byli znepokojeni a ve skutečnosti požadovali systém pravidel pro novináře. Podle Andersenové se novináři obávali ohrožení životů vlastních vojáků a obávali se neznalosti základních pravidel. Tento vztah mezi novináři a armádou zůstal do konce roku 1950 (Andersen 2007: 37).

Situace se změnila se vstupem čínské armády, najednou nastala potřeba přísnějšího utajování informací. Velení jednotek se rozhodlo zavést systém cenzury, ve kterém by veškerý mediální materiál týkající se války byl nejdříve předložen ke schválení. Za účelem cenzury byla zřízena tisková poradní divize, která sídlila v Tokiu. Odhadovalo se, že 90 % reportérů upřednostňovalo formální systém cenzury, protože skončil systém autocenzury. MacLaughlin tvrdí, že postoj velení v Koreji byl ve srovnání s konflikty stále relativně laxní po celou dobu. Novináři v tomto konfliktu získali velkou volnost, bylo jim umožněno kritizovat armádu, analyzovat vojenské operace a popsat realitu války (McLaughlin 2016: 110).

1.4 Vietnamská válka

Stejně jako v případě korejské války získali novináři volný prostor působení a armáda jim věřila, že podpoří její válečné úsilí. Zpočátku se tak stalo, média podporovala vstup do války, nezavedla žádný cenzurní systém. Vztah amerických médií s americkou armádou zahrnuje období v letech 1965–1975, kdy byla americká vojska plně nasazena ve Vietnamu. Řada amerických akreditovaných novinářů přijela do Vietnamu na začátku ofenzivy Tet, kdy jich bylo nejvíce v celém období – 637. Při porovnání s ostatními válkami se od nich vietnamská válka nelišila. Okolo 500 novinářů informovalo o občanské válce, ve druhé světové válce se v Anglii shromáždilo podobné množství amerických reportérů, aby pokrylo invazi do Evropy (Knightley 2004: 437).

Informace o válce nepodléhaly žádné oficiální cenzuře, platil pouze systém novinářské akreditace. Novináři se jednoduše vydali na frontu a měli absolutní volnost. Vláda byla přesvědčena, že média podpoří válečné tažení proti komunismu. S delší povahou konfliktu se americká vláda snažila informování médií ovlivnit. Armáda se postupně bránila zveřejnění oficiálních informací, od roku 1967 nezveřejňovala celkový počet obětí amerických vojáků. Počet obětí byl jedním z mnoha způsobů nejhoršího odcizení. Ve válce ve Vietnamu bylo území získáno, pak ztraceno a ani lepší zbraně nedokázaly odrazit severovietnamské síly, nalezení míry vítězství se stávalo složitějším. Americká armáda se rozhodla měřit úspěch podle počtu obětí (Andersen 2007: 55). Počet mrtvých Američanů byl porovnán s počtem nepřátel, čím vyšší byl počet mrtvých nepřátel, tím bylo blíže vítězství. Přisuzování hodnoty většímu počtu mrtvých lidí začalo postupně odstraňovat systém založený na lidskoprávních hodnotách. V tomto umělém formátu již informace o válce nedávaly smysl. Vítězné číslo, i když menší, stále znamenalo smrt.

Zlom v podpoře veřejnosti i médií znamenala ofenziva Tet, kdy se realita médií zcela proměnila, fotografové a kameramani zachytili obrázky bojů přímo v ulicích Saigonu, které ukazovaly zraněné americké vojáky, televize tyto obrázky přenesla do obývacích pokojů amerických obyvatel. Nová satelitní technologie umožňovala okamžité spojení, které vysílání přímo přepojovalo do Spojených států. Televizní společnosti neměly čas ani příležitost chránit americké diváky před příšernými detaily zraněných Američanů, pytlů s těly a smrtí (Andersen 2007: 49). Vietnamská válka nepředstavovala revoluci v objemu zpráv, ale v jejich intenzitě a surovosti. Hallin ve svém výzkumu popisuje období mezi 31. 1. a 31. 3. 1968, záběry civilních obětí a zničeného jižního Vietnamu se zvýšily čtyřikrát a záběry vojenských obětí se zvýšily z 2,4 na 6,8 týdně. Hallin uzavírá: „*Ofenziva Tet bylo první trvalé období, během kterého se válka poprvé objevila v televizi jako brutální záležitost*“ (Hallin 1986: 171). Záběry přinesly do amerických domovů kolektivní uvědomění, že již tisíce amerických vojáků zemřely a americká veřejnost se zhrozila brutality války. Média zanechala dojem, že ofenziva Tet se stala pro americké síly v oblasti porážkou, což nebyla pravda. Mediální pokrytí ofenzivy Tet přispělo ke změně nálady u veřejnosti. S protiválečně naladěnou veřejností nemohla armáda pokračovat v boji k vítězství, ale musela válku ukončit.

Veřejné mínění se nakonec stalo silným omezujícím prvkem americké politiky. Po ofenzivě Tet vnitropolitické rozkoly znemožnily Spojeným státům vydržet i v omezené válce. Autoři Hallin a Andersen se shodují, že veřejné mínění mohlo být rozhodující. Není však jasné, jak by situace vypadala, kdyby byly zprávy cenzurovány a ze zpravodajství by

byly vyloučeny televizní stanice. Veřejná podpora klesala i v kratší a levnější válce v Koreji, a to navzdory skutečnosti, že televize byla v počátcích vývoje a cenzura byla zavedena. Vietnamská válka patří v historii válečného zpravodajství ke znepokojující epizodě, která se prolínala řadou mediálních debat. Vietnamský syndrom, rozšířený názor, že americká média byla od počátku proti válce ve Vietnamu a kvůli jejich kritickému pokrytí Spojené státy ve válce nezmohly.

Převládající a mylná představa o nepřátelských médiích ve Vietnamu se stala součástí budoucí armádní strategie. V následných válečných konfliktech byli novináři téměř vyloučeni z bojiště. Vytvořeny byly pečlivější a přísnější mediální strategie a informace byly přísně kontrolovány. Britská válka o Falklandské ostrovy nabídla pouze omezený přístup 29 novinářům a jednomu sdílenému televiznímu štábu, jinak byla opět zavedena cenzura a nebyli povoleni žádní zahraniční reportéři, zahraniční tisk byl zastoupen jediným zástupcem Reuters (McLaughlin 2016: 119). Při porovnání války o Falklandské ostrovy s válkou ve Vietnamu lze označit Vietnam jako chybu v americké mediální politice. Svobodu, kterou novináři získali, když mohli psát o čemkoliv a nebyli ničím a nikým omezeni, nikdy nikdo v budoucnu už válečným novinářům neposkytl. Pravidla a principy pro novináře se ve válce o Falklandské ostrovy zdály být jasné: kontrolovaný přístup k bojům, vyloučení neutrálních novinářů, cenzura a podpora ve jménu vlastenectví. Spojené státy se po válce ve Vietnamu poučily z vývoje a v nadcházejícím nasazení armády v Grenadě bylo médiím ze začátku zakázáno o akci informovat. Když byl malé skupince 15 reportérů umožněn přístup, bylo to pod novým režimem. Pro americkou vládu znamenala invaze do Granady implementaci restriktivních pravidel vůči médiím.

Kombinace schopnosti armády ovládat média prostřednictvím cenzury, dezinformací, válečné propagandy a kontrola přístupu na bitevní pole vedla k vytvoření shromažďovacího systému pro novináře. Byl to jediný bezpečný způsob, jak získat informace přímo z akce (Hoiby, Ottosen 2004: 71).

1.5 Válka v Perském zálivu

Po napadení Kuvajtu Irákem v srpnu 1990 vyzval prezident Bush irácké jednotky ke stažení, na Irák byly uvaleny sankce a po nedodržení ultimáta se Spojené státy začaly připravovat na invazi. Ve Spojených státech nebylo nijak zpochybněno rozhodnutí o vyslání vojáků do Perského zálivu. Média se soustředila na přípravy armády a nejvýznamnější publicisté naléhali na zahájení války. Přesvědčivé zdůvodnění a demonizace Iráku a Saddáma Husajna

zařídila média. Husajn byl označován jako nemilosrdný fanatik, rozzuřený psychopat nebo jako další Hitler (Knightley 2004: 486).

Od chvíle, kdy jeho jednotky dorazily do Kuvajtu, spáchaly nepředstavitelná barbarství. Nejdůležitější z příběhů s vlivem na veřejné mínění a s politickým vlivem byla zpráva o kuvajtských dětech.

Původ tohoto příběhu můžeme najít v první světové válce a ve fotografii mrtvého dítěte. Příběh dostal novou verzi pro válku v Iráku, iráčtí vojáci vtrhli do kuvajtské porodnice, kde našli předčasně narozené děti, které vyndali z inkubátorů, aby inkubátory mohly být poslány do Iráku.

Andersonová popisuje, že příběh nejdříve postrádal důkazy, žádné televizní záběry nebo rozhovory s matkami, které by truchlily nad mrtvými dětmi. Změna přišla se svědectvím patnáctileté kuvajtské dívky u senátního výboru pro lidská práva. Nayirah se slzami v očích a sotva schopna pokračovat vyprávěla o ozbrojených iráckých vojácích, kteří vytáhli předčasně narozené děti z jejich inkubátorů a nechali je zemřít. Výpověď byla natočena kamerami společnosti Hill and Knowlton a zveřejněna ve večerních zprávách. Prezident Bush zmínil příběh šestkrát za měsíc, zatímco vysvětloval nutnost jít do války: „*Děti vytáhly z inkubátorů a rozházely jako dříví po podlaze.*“ Když se u Senátního výboru pro zahraniční záležitosti konalo slyšení, počet údajně mrtvých dětí vzrostl na 312, což bylo číslo citované i ve zprávě Amnesty International, která byla rozeslaná v Kongresu. Sedm senátorů přiznalo, že příběh o dětech ovlivnil jejich hlasy k autorizaci války. Pravda o příběhu o dětech z inkubátoru se ukázala po dvou letech, když už byla válka vyhraná. Celý byl smyšlený, Nayirah byla dcera kuvajtského velvyslance, připravená PR agenturou Hill and Knowlton (Andersen 2007: 169–170). Příběh dětí a dalšího porušování lidských práv v Kuvajtu se pro Spojené státy staly dalším přesvědčivým ospravedlněním intervence v Perském zálivu. Po invazi Iráku do Kuvajtu a přesunu americké armády do Saúdské Arábie byl zřízen hlavní prostor pro novináře v hotelu v městě Dhahran v Saúdské Arábii. Více než 1500 mediálních pracovníků ze Spojených států a 160 z Velké Británie bylo akreditováno na základnách v Saúdské Arábii. Byly seskupeny do shromažďovacího systému, kde novináři mohli doprovázet jednotky a na každý fond většinou dohlížel vojenský úředník pro veřejné záležitosti. Vlivem krátké kampaně novináři ovšem mohli pouze sledovat letadla vzlétající z leteckých základen nebo střely s plochou dráhou letu, které byly vypalovány z lodí a v přímém přenosu zasahovaly cíle. McLaughlin tvrdí, že média v Perském zálivu očekávala dlouho válku vietnamského stylu. Místo toho dostala krátkou a vzdálenou

leteckou bombardovací kampaň. Inteligentní bomby s přesností na bod měly zaručit malé, nebo žádné vedlejší ztráty (McLaughlin 2016: 130).

Nejdůležitější prvek ve vojenské mediální strategii v Iráku představoval pokus změnit veřejné vnímání války, snaha americké armády přesvědčit veřejnost, že nové technologie odstranily válečné hrůzy. Od počátku bylo upozorňováno na chirurgickou povahu leteckých útoků, tím mělo být odstraněno lidské utrpení. Záměrem bylo naznačit, že do války jsou sotva zapojeni lidé, ale pouze stroje: tanky a střely Tomahawk. Irácká armáda měla být zničena ze vzduchu, aby jakákoli pozemní válka skončila velmi rychle. Obraz, který média a armáda prezentovaly, byl moderní high-tech konflikt téměř bez smrti a účasti lidí (Andersen 2007: 177).

Nevýhodou televizního zpravodajství z války v Perském zálivu bylo časové omezení, půlhodinové programy nestačily k vysvětlení složitých mezinárodních záležitostí. Poté přišla televizní stanice CNN, která měla 24hodinový formát zpravodajství, jenž mohl být naplněn více analytickými informacemi. CNN však nepředstavovala větší hloubku mediálního pokrytí války v Perském zálivu. Naprostá většina vysílacího času byla naplněna zprávami, které se zabývaly úzkým pohledem na armádu. Vysílací čas byl vyplněn nekonečnými spekulacemi o bitevních strategiích, briefingy a projevy amerických úředníků byly vysílány v živém vysílání. Byly často opakovány a komentovány po celý den (Andersen 2007: 189). Smutnou pravdou o válce v Zálivu je to, že na konci tisíciletí připravila vládní propaganda své občany na válku tak obratně, že váleční reportéři udělali vše pro to, aby válku zprostředkovali nejlépe, jak uměli. Dominantní pozice a společný systém novinářů vytvořily unifikovaný mediální obraz válečného konfliktu (Hoiby, Ottosen 2017: 71).

David Morrison provedl studii, která zkoumala názor britské veřejnosti na práci válečných zpravodajů. Z výsledků studie vyplývalo, že by novináři měli být ve válečném konfliktu nestranní a informovat o situaci objektivně. Pouze podstatná menšina veřejnosti si myslela, že zpravodajství by mělo podporovat a zdůrazňovat britské zájmy.

V případě selhání nebo chyby na bojišti měla více než polovina lidí pocit, že by měly být utajeny nebo zveřejněny až po skončení válečného konfliktu (Knightley 2004: 525). Válka v Perském zálivu znamenala důležitý přelom ve vývoji mediálního obrazu válečného konfliktu, armádě se podařilo změnit obraz válečného konfliktu. Válka v novém pojetí znamenala útoky nových high-tech zbraní s chirurgickou přesností, které měly vést k minimu civilních obětí. Armáda dokázala vytvořit účinný systém, kdy došlo k zapojení válečných novinářů, ale přesto zůstával mediální obraz válečného konfliktu pod armádní kontrolou.

1.6 Válka proti teroru

Po teroristickém útoku na Spojené státy v roce 2001 se kompletně změnila nálada americké veřejnosti a dramaticky i zahraniční politika. Bushova administrativa mobilizovala národ do války proti teroru a ukázala na Al-Kaidu a Usámu bin Ládina. Prezident Bush však rozšířil válečný konflikt i na státy, které terorismu poskytují pomoc a bezpečné území. Válku Bush nazval křížovou výpravou, vyzval světové společenství, aby si vybralo mezi civilizací a terorismem. Konflikt byl označen za válku mezi dobrem a zlem. Média se okamžitě zaměřila na emoční reakci země a válku, která měla představovat odplatu. Andersonová popisuje vysílání televize ABC, která několik dní po teroristickém činu vysílala výpovědi Američanů požadujících vojenskou reakci. Někteří komentátoři, bývalí politici přirovnávali teroristický útok k útoku na Pearl Harbour (Andersen 2007: 201). Válečná rétorika uzavřela debatu o americké zahraniční politice zejména v mainstreamových médiích.

Téměř o měsíc později začaly Spojené státy bombardovat Afghánistán. Stejně jako cenzura i správa informací byly součástí války v Afghánistánu. Britský deník Guardian přinesl zprávu, že Spojené státy utratily miliony dolarů, aby zabránily médiím získat přesné informace o dopadech bombardování. Ministerstvo obrany uzavřelo smlouvu se společností, která provozovala civilní satelitní systém vytvářející obrázky celého světa s jasným rozlišením, o exkluzivních právech na všechny satelitní snímky v Afghánistánu.

Stejně jako předchozí války ve dvacátém století se i válka proti teroru bude vést na dvou frontách, a to jak o veřejné mínění, tak přímo na bojišti. V porovnání s ostatními případy měly Spojené státy ze začátku válečného konfliktu silného korporátního spojence, který se zasloužil o nezveřejnění nelichotivých informací.

Tehdejší předseda CNN Issacson poslal svým zaměstnancům memorandum, v němž požadoval, aby v případě bombardování v Afghánistánu byly pečlivě skriptovány případy civilních úmrtí a zranění.

Válka v Iráku začala z několika důvodů, jedním z hlavních byla snaha Saddáma Husajna vytvořit zbraně hromadného ničení, a pokud je vytvoří, bude připraven je použít. Husajn ignoroval veškeré úsilí o jejich omezení a jedinou metodou, kterou chápal, byla vojenská síla, tak si mezinárodní společenství ospravedlnilo preventivní úder. Válečné přípravy trvaly velmi dlouho a mezinárodní otázky byly rozsáhle debatovány, takže média byla přesvědčena, že to bude nejpodrobnější válka v moderní době. Jednalo se o největší zpravodajskou operaci v historii. Radikální plán pro řízení médií měl udržovat iluzi, že irácká válka byla triumfem moderních médií a nových technologií. Ve skutečnosti to bylo

ohromné vítězství pro armádu a její propagandu. Armáda slíbila eliminovat plošnou cenzuru a neskrývala touhu utvářet pozitivní mediální zpravodajství. Irák se měl stát novou érou vojenské otevřenosti, ministerstvo obrany slíbilo přístup na bojiště, od Vietnamu nezaznamenaný. Americká armáda přišla se systémem embeddingu, kdy novináři byli přiděleni k vojenským jednotkám přímo v terénu a na bojišti. V ideálním případě novináři absolvovali základní vojenský výcvik a připojili se k vojenské jednotce. Embedd připojený k jednotce mohl nosit uniformu a důstojnickou hodnost, jednotka mu poskytovala ubytování, stravu, dopravu a ochranu. Mohl informovat o všem kromě citlivých informací o pozemních jednotkách. Novináři na začátku procesu museli podepsat souhlas s embargem na určitý typ zpráv (Knightley 2004: 530–531). Systém se inspiroval opatřeními, která vytvořila britská armáda v první světové válce se šesti novináři. V porovnání s ostatními válkami nezaručoval nový systém žádnou nezávislost, po celou dobu novináři zůstávali se svými jednotkami. Mohli být odhodlaní si udržet určitý odstup a objektivitu, ale jakmile válka začala, bez výjimky brzy ztratili veškeré rozlišení mezi vojákem a novinářem a začali ve svých zprávách používat zájmeno – my. Stejně jako válku v Zálivu vykreslovali američtí představitelé Saddáma Husajna jako agresora, diktátora a nelidského tvora. Prezident Bush vykresloval boj jako dobro proti zlu, správné proti špatnému (Kunczik 1995: 289). Válka v Iráku byla ukončena dramatickým prezidentským projevem na letadlové lodi USS Lincoln. Byla to závěrečná scéna války, která posunula její zobrazení na novou úroveň. Invaze se stala uzavřeným vyprávěním se zřetelným sledem dějů a s typem fikce, která změnila historii válečných konfliktů a televize.

Vývoj prezentace válečných konfliktů se přesunul od několika málo zpráv a kusého zpravodajství k modernímu nepřetržitému zpravodajství ze současných konfliktů. Martin Bell považuje nový typ válečných konfliktů vedených v Iráku nebo Afghánistánu za nevhodné pro nezávislou a svobodnou žurnalistiku. Novináři v konfliktech neměli šanci být očitými svědky událostí, byli velmi omezeni a podle něj sloužili vládní propagandě. Zpravodajská agenda ustoupila ze skutečného světa do vlastní komfortní zóny (Bell 2008: 221).

1.7 Arabské jaro

Termín arabské jaro označuje protivládní protesty, k nimž došlo v roce 2010 v Tunisku a jež se přes hranice rozšířily do sousedních států severní Afriky. Při rozšíření protestů a zahájení revolucí sehrály důležitou roli televizní stanice Al-Jazeera a jiné arabské stanice. Podle

Marca Lynche se nadnárodní arabská média stala nástrojem regionálního soupeření. Samotná Al-Jazeera sloužila zájmům Kataru a média vlastněná Saúdskou Arábií se věnovala zájmům rodné země. V Libyi a Sýrii většina arabských stanic podporovala různé povstalecké skupiny (Lynch 2015: 93).

Většina autoritářských režimů měla monopol na informace a internet se prosadil jako hybná síla a katalyzátor revoluce, sloužil jako prostředek pro demonstrující k jejich organizaci. Pro autoritářské režimy se internet stal nebezpečím, v Egyptě se režim pokusil o odpojení internetové sítě. Nepodařilo se mu to ale úplně a pokus vedl pouze ke zvýšení počtu protestujících. Studie ukázaly, že během protestů v Egyptě rostl počet uživatelů sociálních sítí, především Facebooku. Nárůst počtu uživatelů sociálních sítí v arabském světě byl důkazem probíhající demokratizace. Sociální média poskytla prostor pro vzájemnou komunikaci, zakládání nových hnutí a organizování protestů (Cottle 2011: 651).

Jedním ze způsobů, jak přispěla nová média k politické transformaci v arabském světě, bylo šíření občanské žurnalistiky. Sociální sítě umožňovaly občanským novinářům, kteří nebyli spokojeni s verzí událostí prezentovaných klasickými médii, ke sdělení své vlastní verze. Občanská žurnalistika se nejvíce uplatnila v Sýrii, kde byli zakázáni zahraniční novináři. Společnost se stala závislou na informacích o protestech. Obsah ze sociálních sítí a natočená videa přibírala i zahraniční světová média, zveřejňovala výpovědi ze sociálních sítí a prezentovala videa z Youtube jako důvěryhodné zprávy.

Obsah zpráv tvořený lidmi ovšem trpěl nedostatkem důvěryhodnosti a nepřesnými informacemi. V jednom případě BBC použila záběry, které údajně pocházely od aktivisty dokumentujícího masakr v Húlá, ale ukázalo se, že to byly záběry pořízené profesionálem v roce 2003 v Iráku. V dalším případě aktivisté ovlivnili vysílání Channel 4, kde občanští novináři upravili video přidáním kouře, což vedlo Washington Post k vydání článku zpochybňujícího občanskou žurnalistiku (Wall, Zahed 2014: 728). Sociální média přispěla k organizaci a rozšíření revolucí a je docela možné, že by protesty bez přítomnosti Twitteru a Facebooku neměly takovou sílu a vývoj.

2 Teoretická východiska: CNN efekt a jeho výzkum

Termín CNN efekt vznikl během války v Perském zálivu v roce 1991, první války, ve které byla bojová akce živě vysílána celosvětově veřejnosti 24 hodin denně prostřednictvím CNN. Televizní zpravodajství CNN bylo založeno na konci 80. let ve Spojených státech a později se televizní stanice CNN stala globálním hráčem ve světové politice s celosvětovým vysíláním. V následujících letech byla teorie CNN efektu definována několika autory. Steven Livingston tvrdil, že nová globální média mohou měnit zahraniční politiku. Piers Robinson popisoval CNN efekt jako reakci diváků a politických elit na globální události přenášené komunikačními technologiemi v reálném čase (Robinson 2011: 4). Joseph Nye koncept charakterizoval jako vliv zvýšených zpravodajských informací a zkrácení zpravodajských cyklů na veřejné mínění v demokratické společnosti (Nye citován in Bahador 2007: 4).

Teorie a koncept CNN efektu jsou nejvíce spojeny s ovlivněním zahraniční politiky. Média svými zprávami mohou ovlivnit tvůrce zahraniční politiky nebo ovlivnit diváky a veřejnost, která se může dožadovat změny zahraniční politiky. Přesná definice tohoto konceptu však není jasně definovaná. Chybí jednoznačná konceptualizace tohoto pojmu, potažmo operacionalizace. Podle Gilboye se zdá, že v diskusi o médiích a zahraniční politice existuje dvojí analytický rámec. Konceptualizace efektu CNN bohužel neposkytuje jasný návod, na jaký druh nebo typ vlivu se koncept vztahuje. Panují neshody – zda jsou zahraniční politika a zpravodajská média významně vzájemně propojeny a do jaké míry představuje CNN efekt nový definující znak dlouhodobého vztahu mezi médii a státem.

Z hlediska historického vývoje byl CNN efekt popsán jako vliv konkrétních sociálních a ekonomických důsledků vysílání v reálném čase první války v Perském zálivu v roce 1991, kdy se celé zpravodajské publikum začalo intenzivně zabývat živým zpravodajstvím CNN (Gilboa 2005: 327). Ovšem prvky CNN efektu můžeme sledovat i dříve, vietnamská válka byla prvním konfliktem, v němž média byla nepřetržitě přítomná a CNN efekt mohl být přítomen. Armáda se musela naučit žít a bojovat s médii přímo ve válečném konfliktu, kde byl každý armádní krok zdokumentován. Bylo to poprvé, co mohli rodiny a přátelé vojáků z domova sledovat, co se přímo na bojišti děje. Vnější svět sledoval vývoj válečného konfliktu téměř 24 hodin a mohli vidět rozdíl mezi reálným stavem a oficiálním vyjádřením americké armády.

O objasnění a konceptualizaci se pokusilo mnoho autorů. Steven Livingston ovšem vytvořil schéma CNN efektu, v němž se soustředil na definování tří možných typů vlivu CNN efektu: Prvním je podle něj typ *nastolování agendy*, který určuje politickou agendu s potvrzenou korelací mezi mediálním pokrytím a následnými opatřeními západních států. Zahraniční politika národních států může být tvořena podle aktuálního mediálního obsahu (Livingston 1997: 6).

Druhý typ vykresluje CNN efekt a mediální účinky jako *překážku k dosažení politických cílů*. Existují dva typy překážek spojené s mediálními účinky. První typ se věnuje emočnímu zpracování válečných událostí. Záběry mrtvých civilistů, úmrtí vojáků nasazených ve válce mohou vést k demoralizaci domácího publika a ke ztrátě podpory válečných cílů ze strany veřejnosti. Intervence vedená USA v Somálsku v prosinci 1992 byla analyzována jako empirický důkaz takového vlivu médií na zahraniční politiku (Livingston 1997: 5). V historii může sloužit jako příklad i vietnamský konflikt, kde byla média neustále přítomna a mohl zde být i efekt CNN. Veřejnost mohla sledovat vývoj a krutosti války téměř živě a pod vlivem těchto informací přestala podporovat válečné úsilí. Druhý typ překážky se týkal vojenským orgánům: média mohou prozradit informaci, která může vést ke ztrátám na životech. Příkladem může být útok teroristů na autobus v roce 2010 v Manile. Útočníci si vzali několik rukojmí a policejní zásah, ale hlavně přípravy na něj byly promítány v živém přenosu. Teroristé měli povědomí a přehled o situaci, policejní akce ztratila prvek překvapení, který je zásadní pro zajištění úspěchu a bezpečnosti (Kuan 2014: 20).

Třetí typ Livingston definoval jako *mechanismus, který zkracuje dobu reakce při rozhodování o politické akci*, čímž mění tempo rozhodovacích procesů. Nepřetržitě informující média ovlivňují veřejné mínění a vyžadují okamžité reakce vládních činitelů. Politická reprezentace je nucena reagovat na události prezentované médii, protože pokud tak neučiní, může být obviněna z neakceschopnosti nebo nerozhodnosti (Livingston 1997: 2–3). Většina autorů se domnívá, že média mohou ovlivňovat politická rozhodnutí, ale je obtížné empiricky prokázat, do jaké míry.

Livingston poukazuje také na souvislosti mezi informacemi o válečných konfliktech a přítomností americké armády. V tomto případě totiž navyšují média četnost zpráv a nabízejí velmi unifikovaný pohled na válečný konflikt (Livingston 1997: 6). Médii je přisuzována schopnost nastolovat témata do veřejné agendy nebo měnit pořadí zahraničněpolitických priorit tím, že některým tématům je ve zpravodajství věnováno více času a způsob zpracování vypadá naléhavěji (Bahador 2007: 9).

Příkladem může být somálský konflikt od srpna roku 1992, kdy mediální reprezentace prudce stoupala, což se nestalo z důvodů zhoršení situace v konfliktu, ale pouze z důvodů amerického zapojení do válečného konfliktu. Role médií je u intervence americké armády nejčastěji citována jako primární důkaz CNN efektu. Podle Jakobsena měla média přímý vliv na intervenci v Somálsku a donutila prezidenta Bushe k řešení krize. Bývalý ministr zahraničí Fitzwater popsal vliv médií: „*Po volbách, média měla volné období, a to byl moment, kdy se začal stupňovat mediální tlak. Slyšeli jsme od každého volání po akci*“ (Jakobsen 1996: 209). Prezident Bush byl donucen k rozhodnutí o intervenci v Somálsku. Jakobsen uvádí další aspekt, který vedl k rozhodnutí o intervenci, podle vedení americké armády měla vojenská akce velké šance na úspěch a konečné vyřešení krize.

Analýza mediálního pokrytí provedená Robinsonem ukázala, že došlo ke vzájemnému ovlivnění mezi médii a vládou. Zájem médií o somálskou situaci vzbudilo oznámení prezidenta Bushe o místních problémech, proto sledovala následující americké akce. Média neiniciovala informování o situaci v Somálsku a idea, která popisovala kritické a emotivní mediální pokrytí somálské situace jako důkaz efektu CNN, byla mylná (Robinson 2001: 95). S Robinsonem souhlasí i Livingston, podle něj velká většina zahraničního zpravodajství o stavu v Somálsku následovala vládní rozhodnutí o intervenci. Pokud by byl přítomen efekt CNN, mělo by se objevit významnější mediální pokrytí už před rozhodnutím o intervenci (Livingston in Bahador 2007: 26). Média pouze následovala politickou a vojenskou akci a nestala se katalyzátorem situace nastolením somálské situace do veřejné agendy.

Babak Bahador zkoumal účinek CNN efektu v případě kosovského konfliktu. Jeho analýza ukázala, že tři události, drenický masakr, masakr u Gornje Obrinje a masakr v Račaku vedly ke změně zahraniční politiky, i když si vyžádaly pouze 8 % úmrtí v konfliktu. Jejich pokrytí ale bylo mediálně atraktivní, až 48 % zpráv a 38 % vládních opatření se ve zkoumaném období leden 1998 až březen 1999 věnovaly těmto událostem. Všechny incidenty si vyžádaly množství mediální pozornosti a média častěji ve svých zprávách požadovala intervenční variantu. Podle Bahadora každý incident a jeho silná medializace přispěly ke změně americké zahraniční politiky, která vedla až k intervenci Severoatlantické aliance (Bahador 2007: 166).

V případě irácké invaze v roce 2003 David Puttnam popsal u televizní stanice Fox news neobjektivní až zkreslené zpravodajství. Byly v něm použity výrazné prvky nacionalismu a patriotismu (Puttnam in Hawkins: 123). Média mohou záměrně vykreslovat konflikty neobjektivním účelem, podporovat válečné úsilí a ovlivnit veřejnost.

Zkoumání CNN efektu se věnovalo pouze otázkám zahraniční politiky nebo obrany, pravděpodobně se CNN efekt může rozšířit a vztahovat na ekonomické otázky, zdravotnictví a životní prostředí nebo humanitární pomoc (Gilboa 2005: 336–337). V případě přidělování humanitární pomoci hraje mediální tlak a pozornost jednu z klíčových rolí. Média podle Olseny studie hrají rozhodující roli při ovlivnění politiků v jejich rozdělování humanitární pomoci, ale nejsou jediným faktorem ovlivňujícím humanitární pomoc. Při porovnání humanitární pomoci v Angole, Súdánu a Kosovu jsou dalšími faktory i bezpečnostní a politické zájmy západních států. Podle Olsena CNN efekt ovlivňuje rozdělení humanitární pomoci pouze tehdy, nejsou-li ohroženy žádné bezpečnostní zájmy a pokud nastane humanitární krize malého strategického významu (Olsen, Hoyen, Carstensen 2003:124).

CNN efekt se neomezuje pouze na televizní zpravodajství s inovacemi, v komunikačních technologiích se podle Livingstona vytvořil CNN efekt plus, který se rozšířil díky internetu. Funkce videa s konstantním připojením k internetu může přinést CNN efektu nový rozměr (Livingston citován in Gilboa 2005: 337).

Robinson předkládá následující rozšíření teorie CNN efektu, informování o vybraných válečných konfliktech se může řídit několika faktory. Konflikt nebo událost nedříve interpretuje novinář, který jako všichni ostatní má své zvláštní morální preference a zkušenost, proto zobrazuje události na základě svých zájmů. Navíc novinář nemusí získat všechny informace, aby mohl poskytnout objektivní zprávu, přesto je nucen učinit rychlá rozhodnutí na podporu zprávy svými vlastními názory (Robinson 2005: 306). Nejen samotný novinář může změnit pohled veřejnosti na událost, ale je užitečné se zeptat, kdo ovládá média. Vlastník médií nebo politická reprezentace mohou ovlivnit to, jak a o jakých konfliktech budou média podávat informace. Robinson se domnívá, že politické elity mohou přimět média, aby zprávy o událostech podávaly určitým způsobem (Robinson 1999: 303).

2.1 Opačný účinek CNN efektu

Opačný účinek CNN efektu znamená, že intenzivní zpravodajství o určitém válečném konfliktu vede ke zpravodajskému podcenění jiných konfliktů, které mohou mít o mnoho závažnější důsledky. Výsledkem může být, že se politická reprezentace věnuje mediálně

zajímavému válečnému konfliktu a chybí politická pozornost a reakce na mnohem důležitější konflikty (Školka 2009: 95).

Pokud podle CNN efektu může vést silné a nepřetržité mediální zaměření k politickému rozhodnutí v zahraniční politice, může být nedostatečné mediální zaměření spojeno s potenciálním nedostatkem politického zájmu. Zatímco média mohou vyvíjet tlak na vládu, aby učinila určitý zásah ve vojenském konfliktu, může být nad jejich možnosti zaměřit se na konflikty v jiných oblastech. Intenzivním zaměřením mediálního zájmu na jediný konflikt na úkor všech ostatních jsou média zodpovědná za absenci konfliktů v politickém nebo veřejném zájmu a obrovské množství lidského utrpení může zůstat ignorováno. Mnoha válečných konfliktů si světová veřejnost nevšimne, Prasun Sonwalkwar popisuje teorii: *„Teorie symbolické anihilace, která byla doposud vnímána z hlediska marginalizace zpráv o ženách a dalších menšinách, může být také použita na pokrytí válečných konfliktů, které zahrnují široké vrstvy obyvatelstva v rozvojovém světě. V celé Africe a Asii a jinde na světě zuří nespočet válečných konfliktů, které se objevují pouze ve statistikách, ve výzkumech thin-thanků, nebo když se stanou obětí západních zemí (...) Nutnost přinést do mezinárodní sféry většinu konfliktů nikdy nebyla důležitější. Absence zpráv nebo jejich nízká priorita mnoha neviditelných válek a konfliktů znamená, že se neúčastní veřejné agendy na národní nebo mezinárodní úrovni“* (Sonwalkar citován in Bahador 2007: 207).

Hawkinsova teorie o Stealth Conflicts odkazuje na konflikty, které nepřitahují pozornost vnějšího světa. Zatímco některé jsou sledovány jenom dočasně a důsledněji, většina konfliktů včetně těch největších a nejsmrtelnějších se ve zpravodajství objevuje minimálně. Některé konflikty mají formu nadměrného mediálního zájmu, zatímco jiné nejsou prezentovány vůbec nebo jen zcela okrajově. Média zaznamenávají pouze určité konflikty. Stupeň pozornosti vybraným konfliktům je tak intenzivní, že pro ostatní není v médiích dostatek prostoru. Vybrané konflikty jsou zřídka ty nejsmrtelnější, ale mohou být dokonce relativně malé ve srovnání s jinými. Nedostatek mediálního zpravodajství může vést k nedostatku politického zájmu. Veřejnost, která nebude o probíhajícím konfliktu a násilí dostatečně informována, nebude politickou reprezentací nutit k vojenské nebo humanitární akci. Hawkins věří, že je důležité pochopit proces, proč je určitým konfliktům věnována pozornost.

V globalizovaném a digitalizovaném světě však může být obtížné vysvětlit, proč existují mediálně zapomenuté konflikty (Hawkins 2008: 5–7). Lidé mohou zpracovávat pouze omezené množství informací, a proto musí být jejich výběr selektivní. Člověk

interpretuje nové informace způsobem, který odpovídá jeho existujícím hodnotám. Roli v interpretaci médií má osobní identita formovaná geografickými, kulturními a sociálními faktory.

V současnosti probíhá mezi státy na celém světě méně válečných konfliktů, většinou jde o vnitřní státní krvavé boje a občanské války. Kolektivní pozornost veřejnosti, médií a politiků má tendenci se zaměřit na jeden nebo dva nejvýraznější konflikty. Míra pozornosti věnovaná vybraným válečným konfliktům se zdá tak intenzivní, že i nezúčastnění aktéři nebo aktéři nemající o konflikty velký zájem, jsou nuceni je vzít na vědomí a přikládat jim určitý význam (Hawkins 2008: 55). V omezeném přístupu médií ke zbytku světa mají média tendenci být nevšímavá vůči těm, kteří jsou kulturně, geograficky a psychologicky vzdáleni. Pro jednotlivce je složitější se ztotožnit s válečnými konflikty, které se odehrávají ve větší vzdálenosti, protože s lidmi ze vzdálených lokalit mají lidé ze západních zemí velmi málo společného. Pokud by v sousedním státě nebo dokonce městě začal válečný konflikt, veřejnost se s největší pravděpodobností začne zajímat nejen o něj, ale i o jeho důsledky (Hawkins 2008: 38).

Hawkins svoji teorii potvrzuje i studii – nejdříve celoročním výzkumem v roce 2000. V analýze bylo zkoumáno televizní zpravodajství CNN, BBC, zpravodajství japonského deníku Yomiuri a francouzského deníku Le Monde, všechna zkoumaná média se zaměřovala na události na kontinentech, odkud deníky pocházely.

Televizní zpravodajství CNN, BBC, japonský deník Yomiuri a francouzský deník Le Monde se nejvíce zaměřovaly na události, které jim byly nejbližší. Nejvíce to bylo viditelné v případě deníku Yomiuri, který se zaměřoval na Asii a francouzský deník Le Monde na Evropu. Celkově nejvíce zpráv bylo ze západní Evropy, Severní Ameriky a Blízkého východu, oblastí s nejmenším zastoupením byla západní Asie, severní a východní Afrika, která tímto trendem trpí nejvíce. Africký kontinent byl v období po studené válce zodpovědný až za 90 % světových konfliktů (Hawkins 2008: 61). Analýza se zaměřila na konflikty probíhající v roce 2000, ve všech médiích byl nejvíce zmiňovaný izraelsko-palestinský konflikt. Konflikt si vyžádal pouze 300 obětí, zatímco největší tehdejší válečný konflikt v Demokratické republice Kongo si vyžádal životy asi 1 000 000 lidí. Přesto mediální pokrytí izraelského konfliktu bylo v CNN 53krát větší. Marginalizace afrických válečných může vést k nižší humanitární pomoci. Humanitární pomoc není schopna vyřešit válečné konflikty, ale může sloužit ke snížení lidských obětí. Mezi mediálním pokrytím válečného konfliktu a úrovní humanitární podpory podle Hawkinse existuje souvislost. V případě válečného konfliktu v Kosovu a konfliktů v Africe (Dárfúr, Kongo) bylo

poskytnutí humanitární pomoci Kosovu 11krát větší než v případě afrických konfliktů (Hawkins 2011:63).

Podle Hawkinse lze nerovnováhu zpravodajství vysvětlit na příkladu velké dominance izraelsko-palestinského konfliktu ve zprávách ve Spojených státech a Velké Británii, kde působí velmi silná proizraelská lobby. Druhé vysvětlení může nabídnout ekonomická náročnost, v Izraeli působí mnoho stálých novinářů a pro média vznikají s vysláním novinářů do Izraele nižší náklady než v případě Konga (Hawkins 2002: 229).

Další studie provedená Hawkinsem jeho tvrzení nadále potvrzuje. Mediální reprezentace konfliktů v roce 2009, kdy se americká média zaměřovala na konflikty v Afghánistánu a na izraelsko-palestinský konflikt, v médiích byly marginalizovány konflikty v Kongu a Somálsku, které v roce 2009 přinesly více obětí (Hawkins 2011: 56). S Hawkinsem souhlasí i Golan, který se ve svém článku věnuje americkým médiím a africkému kontinentu. Z jeho výsledků vyplývá, že africké státy jsou v amerických médiích marginalizovány a pro americká média je důležitý aspekt senzace ve zprávě. Pokud americká televizní média informují o africkém kontinentu, jsou zprávy z více než 60 % zaměřené na konflikty, terorismus, katastrofy a další tragédie (Golan 2008: 51). Hawkins ve studii japonských novin zjistil africké pokrytí jako negativní z více než 70 %, tedy více než na jakémkoli jiném kontinentu (Hawkins 2002: 228).

S Hawkinsem souhlasí Prasun Sonwalkar, který se na válečné konflikty dívá z pohledu my – oni. Naše válka a my jako západní svět jsme zapojeni do válečných konfliktů, kde bojujeme nebo bráníme naše zájmy. V ostatních válečných konfliktech není západní svět zapojen, neúčastní se konfliktu a ani zde nemá důležité zájmy. Většinou se jedná o nemajetné státy rozvojového světa (Sonwalkar citován in Allan, Zelizer 2004: 206). Mnoho těchto konfliktů se do zpravodajství dostane pouze tehdy, pokud jsou obětí občané západního světa.

Podle Hawkinse existuje několik způsobů, jak mohou média ovlivnit politickou reprezentaci ohledně válečných konfliktů. Poskytují informace osobám s rozhodovací pravomocí, zatímco média potřebují informace od osob s rozhodovací pravomocí. Prostřednictvím vzájemné závislosti mají média příležitost ovlivnit tvůrce rozhodnutí. Kromě toho jsou politici také spotřebiteli zpráv a informace ze zpráv mohou ovlivnit jejich rozhodnutí (Hawkins 2008: 93).

Zpravodajské pokrytí zahraničních událostí se obecně značně snížilo po konci studené války. Pokles podílu zahraničního zpravodajství popisuje Moisy: zahraniční zprávy tvořily 45 % zpravodajství v 70. letech, v roce 1995 tento podíl klesl na 13,5 % (Moisy 1996: 9).

Podle průzkumu, který byl zaměřen na zájem amerických občanů o zpravodajství v zahraničí, pouze 29 % dotázaných se zajímalo o zpravodajství v jiných zemích. Méně než polovina Američanů se zajímala o zahraniční vztahy mezi ostatními zeměmi a USA (Seib 2002: 35). Mediální společnosti rozdělují zprávy na místní a zahraniční. V rámci toho místní zprávy ve zpravodajství dominují a místo pro zahraniční zpravodajství většinou není dostatečné. Hawkins poznamenává, že pro večerní televizní zpravodajství trvající 30 minut musí být čas rozdělen mezi místní a zahraniční zprávy, sport, počasí a pravděpodobně zábavu. To může způsobit, že čas pro zahraniční zpravodajství bude vyhrazen pouze pro dvě nebo tři krátké zprávy (Hawkins 2008: 105). Média prezentují zprávy pouze z dramatického a akčního hlediska, bez hlubší politické analýzy. Seib tuto politiku nazývá „*co krvácí, je v čele zpravodajství*“, což znamená, že pokud probíhá na světě intenzivní a krvavý konflikt, většinou přitáhne pozornost zpravodajství (Seib 2002: 17). Média jsou méně pozorná i při mírovém zpravodajství z odlehlých států a zase více pozitivně nakloněná neobvyklému a násilnému zpravodajství, které by mohlo být zajímavé pro politiky v potenciálních intervencích. „*Novinářské zprávy jsou strukturálně zaměřené na konkrétní akce a dramatické jevy, zatímco mírový proces je dlouhodobý proces zaměřený na spolupráci*“ (Baden, Teneboim-Weinblatt 2018: 27).

Média informují o konfliktech, které jsou pro jejich spotřebitele zvláště zajímavé. Selektivita médií má však více faktorů, jako jsou národní, politický zájem, geografická blízkost a dostupnost, příležitost k sympatiím, jednoduchost konfliktu a prvek senzace. Uvedené faktory ovlivňují chování jednotlivých aktérů ve válečných konfliktech. Nicméně faktory ovlivňující selektivitu médií se liší případ od případu a v některých konfliktech není jisté, zda lze identifikovat všechny. Pokud konflikt neovlivňuje mocné aktéry, je pravděpodobné, že bez ohledu na jeho velikost zůstane mimo pozornost médií (Hawkins 2008: 189–195).

Dalším aspektem při výběru konfliktu k mediální prezentaci může hrát roli složitost. Mezinárodní konflikty bojující o územní dobytí a kontrolu ve světě upadly, občanské války a jiné formy vnitrostátních konfliktů často zahrnují mnoho aktérů, extrémní násilí, včetně genocidy a úmyslného zacílení na civilní obyvatelstvo.

Občanské války mohou trvat roky s různou intenzitou, často se odehrávají v rozvojových státech a jsou vedeny relativně dezorganizovanými armádami, žoldáky, zločineckými gangy, teroristickými skupinami a pravidelnými armádami.

Sidahmed popisuje pokrytí konfliktů v Kongu a Darfúru, jež získaly rozdílnou mediální pozornost z důvodu dlouhodobé povahy a složitosti. Navzdory velkému počtu obětí

a humanitární krizi nezažilo Kongo dramatické rozdíly v míře násilí, ale pouze pokračování katastrofální situace. Konflikt v Kongu nebyl dostatečně atraktivní pro mediální společnosti jako konflikt v Darfúru (Sidahmed, Soderlund, Briggs 2010: 96). Bell zjistil, že existuje vzájemný vztah mezi pozorností médií a občanskými konflikty ve zkrachovalých státech. Bell popsal: „*strategická a ekonomická hodnota státu určuje množství mediálního zájmu, který konflikt vytváří*“ (Bell, Frank, Macharia 2013: 651). Golan popisuje významnou korelaci mezi velikostí populace, objemem hrubého domácího produktu a mediálním zájmem. Státy s nízkým objemem hrubého domácího produktu jsou marginalizovány a jiné, větší státy v médiích dominují. Africké mediální pokrytí ovládají velké národy s relativně velkým objemem hrubého domácího produktu, např. Egypt, Jižní Afrika a Nigérie (Golan 2008: 54). Hawkins tvrdí, že selektivní informování je nevyhnutelné. V současném systému propojení politiků, médií a veřejnosti není realistické systém zásadně změnit. Výchozí bod pro realistické řešení problému spočívá v hledání způsobů, jak zmenšit zkreslení reprezentace konfliktů a vysvětlení, které k němu vedly (Hawkins 2008: 205).

3 Metodologická část

3.1 Vybrané konflikty a technika výzkumu

Pro bakalářskou práci bylo vybráno pět válečných konfliktů, které si podle společnosti ACLED vyžádaly největší počet obětí v roce 2018. Výběr byl proveden na základě jejich závažnosti co do počtu úmrtí. Podle ACLED¹ si vyžádaly nejvíce obětí konflikty v Afghánistánu, Jemenu, Sýrii, Iráku a Nigérii (Kishi, Pavlik 2019: 20).

Média denně vybírají z velkého množství událostí, které se odehrávají a z nichž mohou věnovat svůj prostor jen nepatrnému zlomku. V určitém období mohou být média pozornější k některým tématům a jiná mohou nechat nepovšimnuta. Pro zkoumání tematické a mediální agendy a pro potřeby práce byla využita obsahová analýza (Trampota, Vojtěchovská 2010: 102–103). „*Obsahová analýza je kvantitativní, objektivní analýza sdělení jakéhokoliv druhu. Obsahová analýza se může zabývat právě tak obsahem sdělení jako jeho formou, autorem i adresátem takového sdělení*“ (Disman 2002: 168). Charakteristickým rysem obsahové analýzy je vysoká míra strukturovanosti a ověřitelnosti. Obsahová analýza ale může mít i své nedostatky, dokáže analyzovat data, podíly a závislostní korelace zkoumaných kategorií, ale nikoli vysvětlovat zkoumaný jev a hlouběji ho pochopit. Články budou vyhledány podle databáze Anopress, v analýze budou použity pouze relevantní články k válečným konfliktům. Podle Dismana se jedná účelový výběr, kdy výzkumník vybírá jednotky analýzy na základě svého vlastního úsudku o tom, co by mělo být v rámci výzkumu pozorováno a co by měl výzkum vynechat (Disman 2002: 112).

Analytická jednotka měření je nejmenší prvek analýzy, kterým se výzkumník zabývá. V této práci je analytickou jednotkou jeden článek z výzkumného vzorku.

3.2 Konstrukce výběrového souboru

Základním souborem jsou články z internetových deníků *Novinky.cz*, *Aktualne.cz* a *Blesk.cz*, které zmínily dění ve válečných konfliktech v Jemenu, Sýrii a Kongu. *Novinky.cz* a *Aktualne.cz* nabízí srovnání dvou seriózních médií, *Blesk.cz* byl do analýzy zařazen jako zástupce bulvárního média, jenž může poskytnout srovnání způsobu informování o

¹ Nezisková organizace ACLED má za cíl zachytit formy, aktéry a data vojenských konfliktů po celém světě. Zaznamenává pouze ohlášená úmrtí a výhradně v případě relevantního zdroje a vždy používá nejkonzervativnější dostupný odhad (Kishi, Pavlik 2019: 13).

vybraných válečných konfliktech u bulvárního média versus seriózní média. Období začíná dnem 1. března 2018 a končí 31. května 2018.

Toto období bylo zvoleno z důvodu dostupnosti dat a mělo by nabízet klasické období v mediálním prostoru. Současně jde o období dostatečně dlouhé, aby poskytlo odpovídající počet článků k analýze.

Články byly vyhledány prostřednictvím české mediální databáze Anopress. Po zadání klíčového hesla „Sýrie“, „Jemen“, „Afghánistán“, „Nigérie“, a „Irak“ bylo získáno mnoho článků, ale všechny nebyly relevantní vzhledem k samotným konfliktům nebo k událostem spojeným s konflikty. Vybrány jsou všechny články, které se zabývají přímo konflikty, dále zprávy o událostech, bitvách a úmrtích, např. zprávy o bombardování či ztrátách na životech způsobených jednou z bojujících stran. Další články k analýze se zabývají konfliktem nepřímou, např. zprávy o politických jednáních, humanitární situaci jako hladomor a uprchlictví. Vynechány jsou články, které se netýkají konfliktu. Například v článku se zmiňuje pouze národnost osoby, název státu, články o sportu, přírodě a cestování. V případě porovnání českého a mezinárodní mediálního pokrytí bylo využito nástroje GDELT summary, kdy byla v této databázi zadána klíčová hesla „Syria“, „Yemen“, „Afghanistan“, „Nigeria“ a „Iraq“.

3.3 Výzkumný problém

Veřejnost je denně odkázána na média při informování o válečných konfliktech. Ta rozhodují, o čem a jak budou informovat. Proto je výzkumným problémem otázka, jak internetová média reprezentují válečné konflikty a jak se liší mediální obraz válečných konfliktů v českých médiích.

3.4 Cíl výzkumu

Primárním cílem výzkumu je analýza mediálních obrazů vybraných válečných konfliktů v internetových denících Novinky.cz, Aktuálně.cz, a Blesk.cz, zda jsou konflikty reprezentovány na základě jejich velikosti, reprezentované počtem úmrtí s nimi spojený.

3.5 Výzkumné otázky a hypotézy

Výzkumná otázka číslo 1: Jak se liší mediální reprezentace² vybraných válečných konfliktů ve sledovaných internetových denících?

Hypotéza číslo 1: Čím serióznější internetový deník z hlediska kvality zpravodajství, tím větší prostor bude zaujímat informování o vybraných válečných konfliktech.

Vzhledem k serióznosti charakteru internetových deníků Aktuálně.cz a Novinky.cz a Blesk.cz jako zástupce bulvárního média lze očekávat, že při zpracování válečných konfliktů budou mezi zvolenými médii určité rozdíly. U bulvárního média lze předpokládat kratší text s menším počtem slov.

Výzkumná otázka číslo 2: Kolik prostoru dostaly válečné konflikty v českých internetových denících?

Hypotéza číslo 2: V návaznosti na selektivní pozornost médií nelze očekávat, že čím závažnější konflikt z hlediska počtu obětí, tím větší bude jeho mediální pokrytí ve sledovaných internetových denících.

Podle Virgila Hawkinse můžeme předpokládat, že míra reprezentace konfliktů v médiích nebude odpovídat jejich velikosti a závažnosti, některé budou reflektovat ve svém zpravodajství méně a v reprezentaci konfliktu se zaměří na jeden nebo dva konflikty (Hawkins 2008: 55).

Hypotéza číslo 3: Konflikty na Blízkém východě budou ve vybraných denících reprezentovány více než konflikty v Africe.

Hypotéza vychází z předpokladu, že válečné konflikty v Africe nejsou až na několik výjimek médii reflektovány, a to navzdory jejich obrovskému rozsahu a humanitární situaci. Afrika je z pohledu mezinárodního mediálního pokrytí celkově podreprezentována, podíl zpráv z Afriky v mezinárodních médiích je proti ostatním kontinentům výrazně nižší. Podle Hawkinse je ale západními médii v podstatě ignorována, pokud nedojde ke katastrofě, jež si vyžádá statisíce obětí (Hawkins 2008: 109).

Hypotéza číslo 4: České internetové deníky v reprezentaci konfliktů kopírují mezinárodně-mediální pokrytí válečných konfliktů.

Pokud většina zpráv pochází ze zahraničních zpravodajských agentur, může jejich použití přispět k monopolu mediální agendy a výsledkem může být nízká znalost mezinárodních konfliktů, které si nezvolí česká ani zahraniční média.

² Počet článků a rozsah článků v počtu slov věnovaných jednotlivým válečným konfliktům sledovanými internetovými deníky.

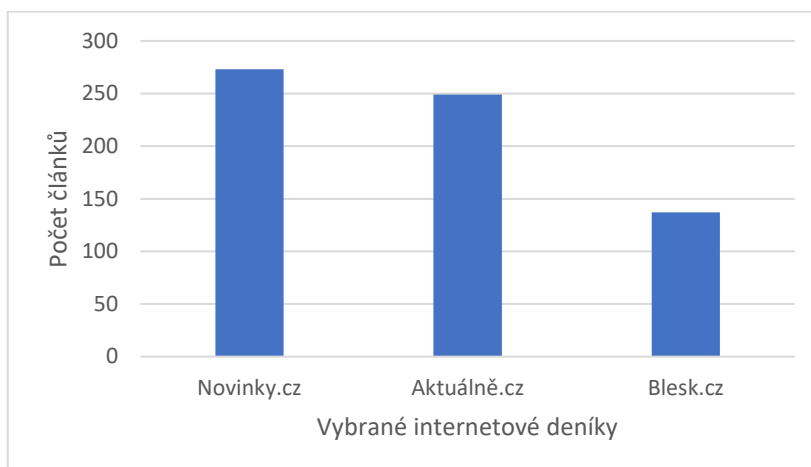
Pro data pro mezinárodní internetové deníky byla využita databáze GDELT, jež sleduje články o každém válečném konfliktu ve velkých médiích po celém světě. Tato světová databáze sleduje světová zpravodajská média v tištěných, rozhlasových a webových formátech ve více než 100 jazycích. Data byla získána z nástroje *GDELT summary* (GDELT), který pracuje s mezinárodními internetovými médii a využívá média v 65 jazycích. Vybrána byla ve stejném sledovaném období jako česká média. Nevýhodou v případě nástroje *GDELT summary* je jeho nižší kontrolovatelnost a nemožnost vyřadit články, které by se podle zvolených kritérií nehodily do analýzy. Nástroj byl zvolen i pro analýzu *Global Response to Conflict and Crisis in Syria and Yemen* (Guidero, Hallward 2019).

4 Analytická část

Sledované internetové deníky Novinky.cz a Aktuálně.cz věnovaly vybraným válečným konfliktům (v Sýrii, Iráku, Afghánistánu, Nigérii, Jemenu) vcelku podobný prostor. Novinky.cz na toto téma zveřejnily 273 článků a 249 se jich objevilo v Aktuálně.cz. Blesk.cz věnoval válečným konfliktům méně než poloviční prostor oproti ostatním dvěma deníkům, zveřejnil v daném období 137 článků. Průměrně Novinky.cz věnovaly 2,9 článku denně z vybraných válečných konfliktů, Aktualne.cz věnovaly válečným konfliktům 2,6 článku denně a v případě Blesk.cz to bylo pouze 1,5 článku denně (Graf číslo 1). Z analýzy vyplývá, že bulvární deník Blesk.cz se ve svém zpravodajství věnoval válečným konfliktům co do frekvence mnohem méně, protože ve sledovaném období byl počet článků publikovaných na toto téma mnohem nižší ve srovnání s dalšími dvěma deníky Novinky.cz a Aktuálně.cz. Čtenář internetového deníku Blesk.cz tedy mnohem méně často dostal (měl možnost číst) informace o válečných konfliktech a zahraničním dění v konfliktních oblastech než čtenář deníků Aktualne.cz a Novinky.cz.

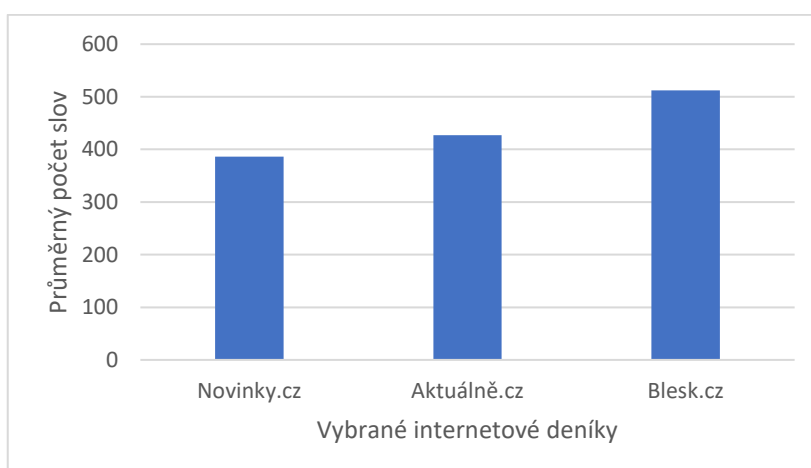
Hypotéza se potvrdila pouze částečně, a to konkrétně z hlediska počtu článků. Naopak ve druhém sledovaném kritériu, tj. délce článků, která byla měřena na základě průměrného počtu slov, to byl naopak deník Blesk.cz, který ostatní převyšoval. Jeho průměrný počet slov dosahoval hodnoty 512 slov, v případě deníku Novinky.cz to bylo 386 slov a v případě Aktuálně.cz 427 slov (Graf číslo 2). V analýze nelze prokázat, že deník Blesk.cz by plně potvrdil svůj charakter bulvárního tisku, čemuž by odpovídal průměrně menší počet slov v článcích. Hypotéza se ovšem potvrdila v první části, počet článků bulvárního deníku Blesk.cz věnující se vybraným válečným konfliktům je výrazně nižší než v případě internetových deníků Novinky.cz a Aktuálně.cz.

Graf číslo 1: Počet článků věnovaných válečným konfliktům ve vybraných internetových denících

Zdroj: Vlastní zpracování dle Anopress 2018

Graf číslo 2: Průměrný počet slov v článcích o válečných konfliktech ve vybraných internetových denících

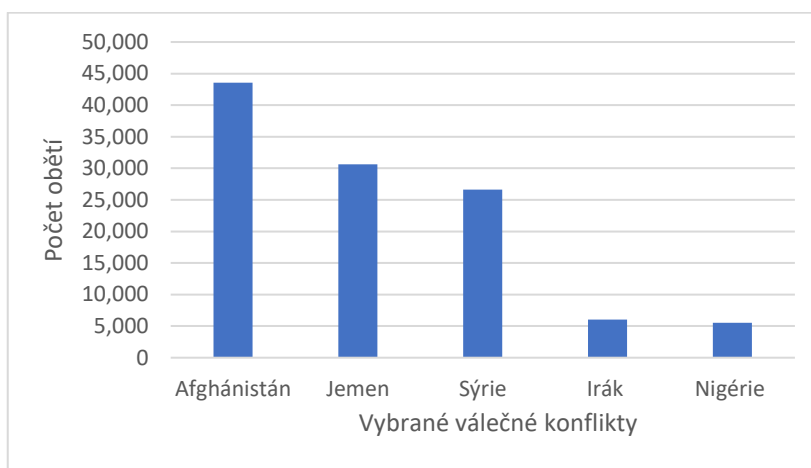

Zdroj: Vlastní zpracování dle Anopress 2018

V druhé hypotéze je testována mediální reprezentace a velikost válečných konfliktů, pro niž byl zvolen jako kritérium počet obětí v daném konfliktu. Byla použita zpráva ACLED, která uvedla, že konflikt v Afghánistánu se stal nejsmrtelnějším konfliktem v roce 2018, jenž přinesl 43 574 obětí, což představovalo 39 % válečných obětí ve vybraných konfliktech. Do značné míry byly tyto oběti způsobeny konfliktem mezi teroristickými skupinami, vládou a Talibánem. Konflikt v Jemenu si vyžádal 30 638 obětí, což bylo 29 % válečných obětí ve vybraných konfliktech. Konflikt v Sýrii si vyžádal 26 623 obětí a znamenal 27 % válečných obětí ze všech vybraných válečných konfliktů.

Irák měl 6 049 obětí na životech, což bylo 5 % válečných obětí ve vybraných válečných konfliktech a konflikt v Nigérii zaznamenal 5 519 obětí, což znamenalo také 5 % obětí ve vybraných válečných konfliktech (viz Graf číslo 3). Nejvyšší podíl úmrtí ve většině uvedených zemí vyplynul ze střetů vládních a povstaleckých skupin. Výjimkou byla Nigérie, kde byl zaznamenán prudký nárůst přímého násilí proti civilistům (Kishi, Pavlik 2019).

Graf číslo 3: Počet úmrtí ve vybraných válečných konfliktech v roce 2019

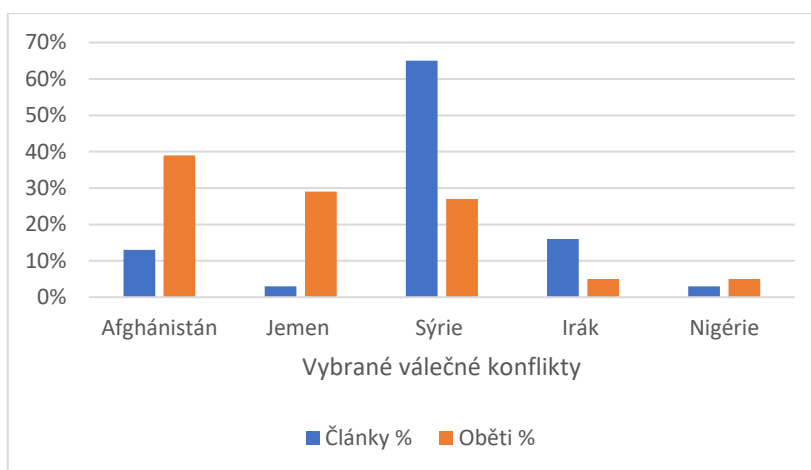
Zdroj: Vlastní zpracování dle Kishi, Pavlik 2019

Porovnání obou kritérií, a to počtu obětí a reprezentace válečných konfliktů ve vybraných internetových denících, nabízí Graf číslo 4, který zobrazuje procentuální poměr počtu obětí ve sledovaných válečných konfliktech a poměr článků o vybraných válečných konfliktech v českých internetových denících. Graf názorně porovnává kritérium mediální reprezentace zvolených válečných konfliktů v českých internetových denících a jejich závažnost z hlediska počtu obětí. Samotná mediální reprezentace, to znamená mediální pokrytí konfliktů, neodrážela velikost válečných konfliktů a počet úmrtí v konfliktech. Média prezentovala nejvíce konflikt v Sýrii, a to ve 425 článcích, což představovalo 65 % všech článků o vybraných válečných konfliktech ve sledovaných médiích, zatímco obětí bylo v konfliktu 26 623, což znamenalo pouze 27 % z celkového počtu mrtvých ve vybraných válečných konfliktech. Následuje konflikt v Iráku, který byl zmíněn ve 106 případech, což představovalo 16 % všech článků o vybraných válečných konfliktech. Konflikt si vyžádal 6 049 obětí, což představuje 5 % z celkového počtu válečných obětí ve vybraných válečných konfliktech. Afghánistán byl zastoupen v 88 článcích a na mediální reprezentaci vybraných válečných konfliktů se podílel 13 %. Stal se podreprezentovaným konfliktem, obětí v něm 43 574, tj. 39 % ve sledovaných konfliktech. O konfliktech

v Jemenu a Nigérii se média zmiňovala v 20 a 19 případech, každý konflikt znamenal 3% reprezentaci vybraných válečných konfliktů ve vybraných médiích.

Informování o vybraných konfliktech bylo v rámci sledovaných internetových deníků nevyvážené, analyzujeme-li je z hlediska počtu obětí. Největší nevyváženost lze na základě tohoto přístupu vidět v mediálním pokrytí válečného konfliktu v Sýrii, který je vzhledem k počtu obětí velmi nadreprezentován, jedná se o největší rozdíl v rámci analýzy. Válečný konflikt v Iráku je také překvapivě nadreprezentovaným konfliktem, i když oproti konfliktu v Sýrii je zde rozdíl menší. Konflikt v Nigérii byl vybrán jako nejmenší v analýze a tomu také odpovídá jedno z nejmenších mediálních pokrytí v rámci sledovaných válečných konfliktů. Podreprezentovanými konflikty v českých médiích vzhledem k jejich závažnosti (počtu obětí) jsou válečné konflikty v Afghánistánu a Jemenu, rozdíl mezi válečnými oběťmi a zprávami o konfliktu je u obou konfliktů stejný – 26 %.

Graf číslo 4: Poměr počtu obětí ve vybraných válečných konfliktech a počtu článků o válečných konfliktech v médiích (v %)

Zdroj: Vlastní zpracování dle Anopress 2018, Kishi, Pavlik 2019

Rozdílné mediální pokrytí konfliktů a dominantní postavení konfliktu v Sýrii popisují Guidero a Hallward (2019) ve svém článku. Podle těchto autorů spočívají hlavní důvody rozdílného mediálního pokrytí v odlišných zájmech globálních mocností, strukturálních rozdílech jednotlivých konfliktů a argumentech o národní bezpečnosti. Světové mocnosti jsou ve větším počtu a ve větší míře zapojené do konfliktu v Sýrii. Mediální informace o Sýrii zmiňují Rusko ve 21 % článků a Spojené státy v 17 %, zmíněny byly také Turecko, Francie a kurdské útoky. Zapojení světových mocností Ruska a Spojených států ve válečném konfliktu v Sýrii přitahuje velkou mediální pozornost. Konflikt v Jemenu je prezentován jako boj koalice Saúdské Arábie, která je zmíněna v 71,6 % článků, zatímco Spojené státy jsou spojeny s válečným konfliktem v Jemenu pouze

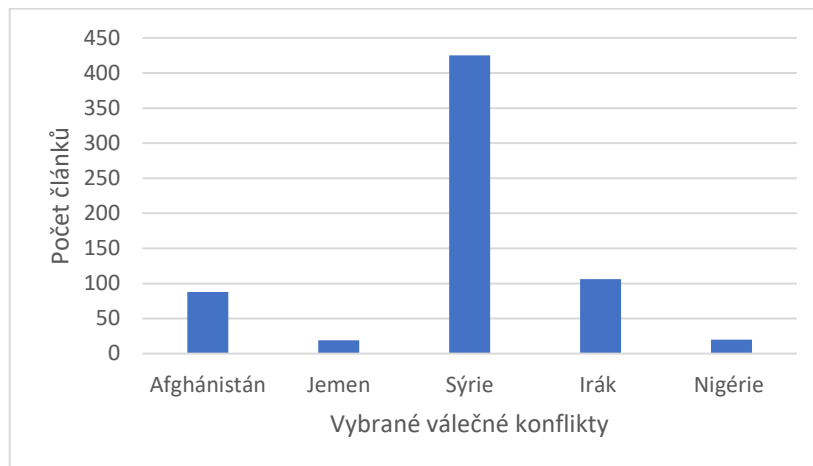
v 1,6 % článků, přičemž v dalších článcích není významně zastoupen jiný státní aktér (Guidero, Hallward 2019: 102–108). Rozdílné zapojení mocností do konfliktu může být významným činitelem vysvětlujícím odlišné mediální pokrytí.

Mediální reprezentaci mohou přispět i strukturální rozdíly mezi Jemenem a Sýrií. Jemen je oproti Sýrii západním mocnostem více vzdálen geograficky i strategicky. Ekonomicky byl vždy velmi chudý a v posledních desetiletích zde došlo k řadě vnitřních konfliktů. Vzhledem k těmto strukturálním rozdílům nemusí být chudoba a občanská válka v Jemenu považovány za stejně zpravodajsky zajímavé jako konfliktní a humanitární krize v Sýrii, která měla relativně stabilní ekonomiku a vyspělou předválečnou kulturu (Guidero, Hallward 2019: 66–69).

Mediální pokrytí může vést k tomu, že veřejnost bude vyvíjet tlak na své vlády, aby zasáhly. Politická reprezentace může zasáhnout ve válečném konfliktu přímo vojenskou intervencí, humanitární pomocí nebo nepřímo ekonomickými nebo diplomatickými. Podle Hawkinse není pozornost médií věnovaná některým krizím úměrná humanitární potřebě. Válečný konflikt v Darfuru a válečný konflikt v Kongu je příkladem rozdílu v poskytnutí humanitární pomoci. Konflikt v Darfuru měl větší mediální pokrytí a s tím spojenou větší poskytnutou humanitární pomoc ve válečném konfliktu (Hawkins 2011: 63).

Třetí hypotéza se týkala zastoupení afrických konfliktů v mediálním pokrytí vybraných konfliktů. V analýze byl sledován africký konflikt v Nigérii, který byl nejmenším konfliktem zastoupeným v analýze. Konflikt v Nigérii byl vybranými médii prezentován pouze ve 20 článcích, není tedy nejvíce marginalizovaný. Konflikt v Jemenu z pohledu velikosti získal podobné zastoupení v médiích, ale vyžádal si více obětí než konflikt v Nigérii. Hawkinsovo tvrzení o marginalizaci konfliktů v Africe nelze potvrdit a s ním ani testovanou hypotézu. V současné době neprobíhá na africkém kontinentu dostatečně velký konflikt k potvrzení teorie o marginalizaci konfliktů v Africe. Bylo by však zajímavé sledovat, pokud by došlo na africkém kontinentu ke konfliktu odpovídajícímu válečnému konfliktu v Sýrii, zda by se mu dostalo stejné pozornosti.

Graf číslo 5: Počet článků o vybraných válečných konfliktech ve vybraných internetových denících

Zdroj: Vlastní zpracování dle Anopress 2018

Článek Musy a Yusha'u popisuje nigerijský konflikt v mezinárodních médiích CNN a Al Jazeera. Z jejich analýzy vyplývá, že informace o občanské válce v Nigérii jsou podávány z hlediska náboženské příslušnosti. Výzkum zachycuje rozdíly informování o muslimských a křesťanských obětech, zprávy dle autorů ukazují jako hlavní oběti konfliktu křesťany a ignorují smrtelné následky muslimů, které jsou v konfliktu podle médií spojeni s teroristickou skupinou Boko Haram. Podle Musy a Yusha'u přispívá k marginalizaci konfliktu v Nigérii nesnadná identifikace západní veřejnosti s většinou obětí, které jsou muslimské národnosti (Musa, Yusha'u 2013: 263).

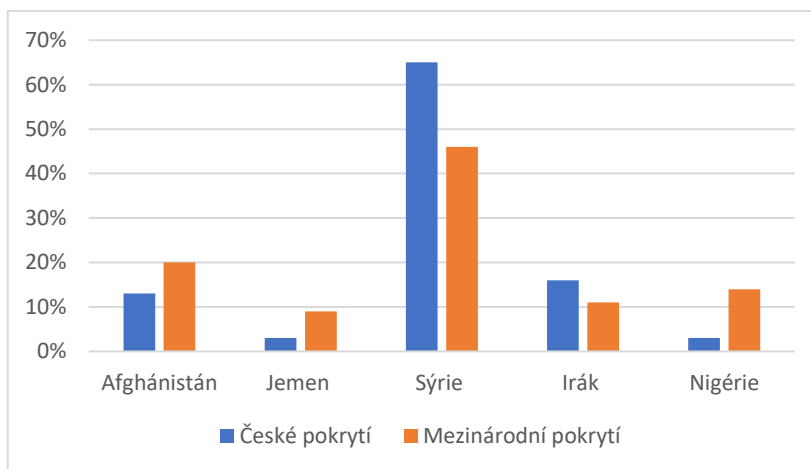
Z hlediska teoretických východisek (zmněných v kapitole 2) existuje předpoklad, že lokální média v tomto případě česká média kopírují a přebírají informace ze zahraničních médií a tiskových agentur, což může ovlivňovat další pokrytí konfliktů v českých médiích. To znamená, že reprezentace konfliktů v nich může být podobná jako ve vlivných zahraničních médiích. Hypotéza číslo 4 však byla ověřena pouze částečně, proto nelze argumentovat, že česká média ve všech případech kopírují reprezentaci válečných konfliktů na základě zahraničních médií. V analýze bylo zjištěno dominantní postavení konfliktu v Sýrii, které platí jak u českých, tak zahraničních médií. Sýrie byla ve sledovaném období konfliktem, na který se média zaměřovala a celosvětově jej sledovala. U českých médií je dominance viditelnější – věnovala mu 63 % článků oproti 46 % článků v mezinárodních médiích.

Analýza ukázala, že média se ve sledovaném období zaměřila na jeden válečný konflikt a ostatní marginalizovala. Konflikt v Afghánistánu je v analýze největším konfliktem co do počtu obětí a jeho marginalizace platí pro česká i zahraniční média.

Konfliktu v Afghánistánu bylo v mezinárodním prostředí věnováno 20 % článků z vybraných válečných konfliktů, v českém prostředí byl konflikt zmiňován pouze v 15 % případů. Z analýzy vyplývá, že konflikt v Afghánistánu neodpovídá oběma teoretickým východiskům. Ve válečném konfliktu aktivně působí přítomnosti americké armády a mise Severoatlantické aliance, ale podrepräsentace konfliktu neodpovídá oběma teoretickým východiskům. Konflikt v Nigérii, který byl ve vybraných českých médiích reprezentován 3 % zpráv, je v mezinárodních médiích reprezentován 14 %. Válečný konflikt v Jemenu je marginalizován v mezinárodních médiích méně než v českých, v mezinárodních byl zmíněn v 9 % článků, v českých pouze ve 3 % článků.

Analýza ukázala, že pro česká i mezinárodní internetová média existuje společný prvek dominantního postavení syrského konfliktu ve zpravodajství a společná podrepräsentace konfliktů v Jemenu a Afghánistánu. Rozdíly mezi reprezentací konfliktů a jejich velikostí se v mezinárodním prostředí liší méně než v případě českého prostředí. Repräsentace konfliktů v mezinárodních internetových médiích se ve více případech blíží jejich velikosti konkrétně v konfliktech v Sýrii, Iráku, Afghánistánu a Jemenu.

Graf číslo 6: Porovnání českého a mezinárodního mediálního pokrytí vybraných válečných konfliktů

Zdroj: Vlastní zpracování, GDELT summary, Anopress 2018

Závěr

Bakalářská práce se zabývala reprezentací válečných konfliktů v českých internetových denících. Jako hlavní výzkumné otázky práce byly stanoveny úvahy o odlišnosti a zastoupení vybraných válečných konfliktů ve sledovaných internetových denících. Z těchto otázek vycházely následné hypotézy, které byly v analytické části práce testovány.

První hypotéza se potvrdila, protože se ukázalo, že při reprezentaci válečných konfliktů byl ve sledovaném období znatelný rozdíl mezi seriózními deníky Novinky.cz, Aktuálně.cz a bulvárním deníkem Blesk.cz. Bulvární deník se vybraným válečným konfliktům věnoval mnohem méně a jeho čtenář má i obecně méně důležitých informací o zahraničním dění.

Ve spojení s teorií *Stealth conflicts* byla formulována druhá hypotéza, která se věnovala selektivní pozornosti médií věnované některým válečným konfliktům. Analýza českých internetových deníků potvrzuje, že reprezentace vybraných konfliktů v médiích je v několika případech nepřiměřená. Ukázala určitou nadreprezentaci i podreprezentaci válečných konfliktů ve vztahu k jejich velikosti posuzované na základě počtu obětí. Dominantním konfliktem zpravodajství byl ve sledovaném období válečný konflikt v Sýrii, který měl v rámci vybraných konfliktů zastoupení 65 % zpráv, ale závažnost konfliktu neodpovídala jeho mediálnímu zastoupení, obětí bylo pouze 27 %. Z hlediska teorií může nabídnout vysvětlení nadreprezentace konfliktu v Sýrii teorie CNN efektu z důvodu přítomnosti a vlivu americké armády ve válečném konfliktu, nebo přímé zapojení ruské a americké armády na opačné straně konfliktu. Porovnáním mezi českými a mezinárodními médii se zjistilo, že konflikt v Sýrii je více reprezentován v českém prostředí, jedním z důvodů může být dle teorie *Stealth conflicts* prvek senzace, který lze spatřovat v tématu migrační krize nebo geografické blízkosti konfliktu.

Nejvíce marginalizovanými konflikty byly válečné konflikty v Jemenu a Afghánistánu. Konflikt v Afghánistánu byl prezentován v českých médiích v 13 %, zatímco konflikt byl dle kritérií nejzávažnější a vyžádal si 45 574 obětí, což je 39 % z celkového počtu obětí. Konflikt v Jemenu byl prezentován v českých médiích pouze ve 3 %, obětí bylo 30 638, 29 % z celkového počtu. V případě konfliktu v Afghánistánu je zjištění velmi překvapivé, působí v něm mise Severoatlantické aliance včetně armády České republiky a armády Spojených států a jeho podreprezentace neodpovídá oběma teoriím. Vysvětlení může nabídnout dlouhé trvání konfliktu přes 18 let, a tedy chybějící prvky senzace. Podreprezentace se objevuje i u mezinárodního pokrytí těchto konfliktů, i když

v menší míře než v případě českého pokrytí. Výsledkem mediální podreprerentace konfliktů v Jemenu a Afghánistánu může být minimální politický nebo veřejný zájem, což může mít důsledky v oblasti humanitární pomoci nebo zapojení států.

Třetí hypotéza reprezentaci konfliktů v Africe se nepotvrdila z větší části z důvodu, že ve sledovaném období se v Africe neodehrává dostatečně velký konflikt. Konflikty na Blízkém východě (Irák, Jemen, Sýrie) jsou prezentovány v českých i mezinárodních internetových denících mnohem více, ale také jsou z hlediska počtu obětí mnohem závažnější. Konflikt v Nigérii je nejmenším válečným konfliktem dle počtu obětí a nejméně prezentovaným konfliktem v českých médiích a jeho mediální reprezentace se nejvíce přibližuje velikosti konfliktu z hlediska počtu obětí. Válečný konflikt v Nigérii není dostatečně závažný pro žádné ze sledovaných médií, bylo by však zajímavé sledovat mediální reprezentaci, pokud by došlo k válečnému konfliktu na africkém kontinentu odpovídající velikosti válečného konfliktu v Sýrii. Z analýzy vyplynulo, že válečný konflikt v Nigérii si vyžádal 5519 obětí, tj. 3 % z celkového počtu obětí ve vybraných konfliktech a 5 % článků ve vybraných českých médiích, což je nejmenší procentuální rozdíl mezi počtem obětí a článků v analýze.

Na základě průzkumu článků souvisejících s konflikty zveřejněnými třemi vybranými internetovými deníky Novinky.cz, Aktuálně.cz, Blesk.cz s porovnáním mezinárodně-mediálního prostředí. Analýza dospěla k závěru, že česká média částečně kopírují mezinárodní zpravodajství při reprezentaci válečných konfliktů. Válečný konflikt v Sýrii je dominantní, jak v českém, tak mezinárodní reprezentaci. Podreprerentace válečných konfliktů v Afghánistánu a Jemenu je také zjištěna u českých i mezinárodních médií. Ovšem v případě mezinárodního pokrytí jsou rozdíly mezi mediální reprezentací a závažností konfliktů menší než v případě českých deníků.

Z výsledků analýzy lze potvrdit rozdíly mezi reprezentací seriózních internetových deníků Novinky.cz, Aktuálně.cz a bulvárním deníkem Blesk.cz. Ve sledovaném období byl válečný konflikt v Sýrii nejvíce nadreprerentován ve všech sledovaných denících, podreprerentovány byly válečné konflikty v Afghánistánu a Jemenu.

Ve všech případech je třeba přistupovat k výsledkům a z nich odvozeným závěrům s jistou mírou nedůvěry, neboť jsou vystaveny spíše na povrchní a dílčí analýze médií. V rámci budoucího zkoumání by proto bylo vhodné aplikovat výzkum na delší časový úsek, větší množství médií, které by zahrnulo větší vzorek případů, případně se věnovat hlubší analýze získaných článků. V budoucí analýze by bylo vhodné sjednotit sledovaný časový

úsek v médiích a sledovaný časový úsek počtu obětí, v případě širší analýzy by bylo vhodné se konkrétněji zaměřit na důvody reprezentace konkrétních válečných konfliktů

Obě teorie byly použity v analýze pro vysvětlení selektivního informování o válečných konfliktech a poukazují na společné základní faktory geografické, kulturní a politické. Teorie vybrané pro naši studii mají silné i slabé stránky ve vysvětlení toho, jak média o válečných konfliktech informují. Efekt CNN popisuje mediální účinek intenzivního zpravodajství, politici mohou být ovlivňováni při rozhodování o válečných konfliktech. Na druhé straně vidíme, že důkazy o teorii Stealth Conflicts jsou rozvinutější a jasnější, z nich by mohl efekt CNN čerpat inspiraci. Snad neoptimálnější by bylo sloučení obou teorií do jedné, což by mohlo vysvětlit sílu médií ovlivnit šíření informací i proces, jímž jsou vybírány konflikty. Kombinace teorií by oběma prospěla i jiným způsobem. Efekt CNN by měl jasnější strukturu, bylo by zmapováno více aspektů a jasných důkazů o přítomnosti CNN efektu. Na druhou stranu by teorie Stealth Conflict měla prospěch z dalšího vyjasnění vztahu mezi tvůrci politiky a médii. Spojení by mohlo prospět oběma stranám, protože by dodalo oběma teoriím větší výpovědní hodnotu v širší oblasti. Teorie o účinku efektu CNN a Stealth Conflicts mají podobnosti i rozdíly. Obě teorie mají své přednosti a nedostatky, pokud by obě teorie mohly být sloučeny, mohla by vzniknout nová a silnější teorie, již by šlo použít k vysvětlení funkce médií.

Nepřiměřené zpravodajství o válečných konfliktech nemá žádné přímé východisko, které by mohlo problém vyřešit. Není možné informovat o všech konfliktech, k nimž dochází v nejrůznějších koutech světa, ale je důležité ve zpravodajství alespoň zdůraznit, že válečných konfliktů je mnohem více než těch, o nichž si můžeme vytvořit někdy mlhavou, jindy jasnější představu, podle toho, jak objektivní a komplexní obraz nám nabídnou naše média. Určité vyrovnaní v mediální reprezentaci by bylo řešením.

Seznam literatury

Allan, Stuart, Barbie Zelizer. 2004. *Reporting War: Journalism in Wartime*. New York: Routledge.

Andersen, Robin. 2007. *A century of media, a century of war*. New York: Peter Lang.

Anopress IT,a.s. (Anopress) [databáze online]. Praha: Anopress, 1996 [citováno 2019-12-10]. Dostupné z: < <https://anopress.cz/> > Databáze českých médií.

Baden, Christian, Keren. Tenenboim-Weinblatt. 2017. „The search for common ground in conflict news research: Comparing the coverage of six current conflicts in domestic and international media over time.“ *Media, War & Conflicts*, 11(1): 22–45. Dostupné z: <<https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/1750635217702071>> (10.12. 2019)

Bahador, Babak. 2007. *CNN Effect in Action*. New York: Palgrave Macmillan.

Bell, Martin. 2008. „Death of news“. *Media, War & Conflicts*, 1 (2): 221–231. Dostupné z: <<https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/1750635208090958>> (12. 4. 2020)

Bell, Sam, Richard, Frank, Paul, Macharia. 2013. „Passanger or driver? A cross -national examination of media coverage and civil war interventions“. *International Interactions*, 39 (5): 646–671. Dostupné také z: <<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/03050629.2013.834257?needAccess=true&instName=Charles+University>> (20. 3. 2020)

Cottle, Simon. 2011. „Media and the Arab upspring of 2011: Research notes.“ *Journalism*, 12 (5): 647–659. Dostupné z: <<https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/1464884911410017>> (20.3. 2020)

Disman, Miroslav. 2002. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Praha: Karolinum.

Gilboa, Eytan. 2005. „Global Television News and Foreign Policy: Debating the CNN effect.“ *International Studies Perspectives* 6 (3): 325-341. Dostupné z: <<https://academic.oup.com/isp/article/6/3/325/1846890>> (12. 3. 2020)

Golan, Guy. 2008. „Where in the World is Africa?: Predicting Coverage of Africa by US television Networks.“ *International Communication Gazette* 70 (1): 41-57. Dostupné z: <<https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/1748048507084577>> (20. 3. 2020)

Guidero, Amanda, Maia, Carter, Hallward. 2019. *Global response to Conflict and Crisis in Syria and Yemen*. London: Palgrave Pivot

Hallin, Daniel. 1986. *The uncensored war: the media and Vietnam*. New York: Oxford University Press.

Hawkins, Virgil. 2002. „The Other Side of the CNN Factor: the media and conflict.“ *Journalism Studies*, 3 (2): 225–240. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/14616700220129991>> (12. 3. 2020)

Hawkins, Virgil. 2008. *Stealth conflicts*. Aldershot: Ashgate.

Hawkins, Virgil. 2011. Media Selectivity and other side of the CNN effect: the consequences of not paying attention of conflict. *Media, War & Conflicts*, 4 (1): 55–68. Dostupné z: <<https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/1750635210396126>>

Hoiby, Marte, Rune Ottosen. 2017. „Journalism under pressure in conflict zones: A study of journalists and editors in seven countries.“ *Media, War & Conflicts* 4 (1): 69–86. Dostupné z: <<https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/1750635217728092>> (12. 3. 2020)

Jakobsen, Peter, Viggo. 1996. „National interest, humanitarianism, CNN: What Triggers UN Peace Enforcement After the Cold War?“ *Journal of Peace Research* 33 (2): 205–215. Dostupné z: <<https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/0022343396033002006>> (12. 3. 2020)

Kishi, Roudabeh, Melissa, Pavlik. 2019. *ACLEDD 2018. The Year in Review* (online) Madison, WI: ACLED (cit. 2019-10-10). Dostupné z: <https://www.acleddata.com/wp-content/uploads/2019/01/ACLEDD-2018-The-Year-in-Review_Final_Pub-1-1.pdf>

Knightley, Paul. 2004. *The first casualty: the war correspondent as hero and myth-maker from Crimea to Iraq*. Baltimore: John Hopkins University Press.

Kuan, Edwin. 2014. „The CNN Effect and the New Media – Its Value and Challenges to Governments and Its Military in United Nations Peace Keeping Operations.“ *Pointer, Journal of the Singapore armed forces* 3 (40): 18–27. Dostupné z: <[https://www.mindef.gov.sg/oms/content/dam/imindef_media_library/graphics/pointer/PDF/2014/Vol.40%20No.3/4\)%20V40N3_The%20CNN%20Effect-%20and%20the%20New%20Media%20%20Its%20Value%20and%20Challenges%20to%20Governments%20and%20Its%20Military%20in%20United%20Nations%20Peac.pdf](https://www.mindef.gov.sg/oms/content/dam/imindef_media_library/graphics/pointer/PDF/2014/Vol.40%20No.3/4)%20V40N3_The%20CNN%20Effect-%20and%20the%20New%20Media%20%20Its%20Value%20and%20Challenges%20to%20Governments%20and%20Its%20Military%20in%20United%20Nations%20Peac.pdf)> (12. 3. 2020)

Kunczik, Michael. 1995. *Základy masové komunikace*. Praha: Karolinum.

Livingston, Steven. 1997. *Clarifying the CNN Effect: An Examination of Media Effects According to Type of Military Intervention. Research Paper*. Cambridge, MA: Harvard University John F. Kennedy School of Government. Dostupné z: <<http://genocidewatch.info/images/1997ClarifyingtheCNNEffect-Livingston.pdf>> (12. 2. 2020)

Lynch, Marc. 2015. „How the Media Trashed the Transitions.“ *Journal of Democracy* 26 (4): 90–99. Dostupné z: <<https://www.journalofdemocracy.org/wp-content/uploads/2015/10/Lynch-26-4.pdf>> (12. 2. 2020)

Mathews, Joseph. 1957. *Reporting the Wars*. Minneapolis: University of Minesota Press.

McLaughlin, Greg. 2016. *The war correspondent*. London: Pluto Press.

Moisy, Claude. 1996. *The Foreign News Flow in the International Age. Discussion Paper*. Cambridge, MA: Harvard University John F. Kennedy School of Government. Dostupné z: <https://shorensteincenter.org/wp-content/uploads/2012/03/d23_moisy.pdf> (12. 4. 2020)

Musa, Aliyu, Odamah, Muhammad, Jameel, Yusha'u. 2013. „Conflict reporting and parachute journalism in Africa: A study of CNN and Al Jazeera's coverage of the Boko Haram insurgency.“ *Journal of Arab & Muslim Media Research* 6 (2,3): 251–267. Dostupné z: <https://www.researchgate.net/publication/264244581_Conflict_reporting_and_parachute_journalism_in_Africa_A_study_of_CNN_and_Al_Jazeera%27s_coverage_of_the_Boko_Haram_insurgency> (20.3. 2020)

Robinson, Piers. 1999. „The CNN Effect: Can the News Media Drive Foreign Policy?“ *Review of International Studies* 25: (2): 301–309. Dostupné z: <http://labmundo.org/2014/wp-content/uploads/2015/01/ROBINSON_CNNEffect_1999.pdf> (20. 3. 2020)

Robinson, Piers. 2005. „The CNN Effect revisited.“ *Critical Studies in Media Communication* 22 (4): 344–349. Dostupné z: <https://www.researchgate.net/publication/248925481_The_CNN_effect_revisited> (20.3. 2020)

Robinson, Piers. 2011. „The CNN effect reconsidered: mapping a research agenda for the future.“ *Media, War & Conflicts*, 4 (1): 3–11. Dostupné z: <<https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1750635210397434>> (20. 3. 2020)

Seib, Paul. 2002. *The global journalist: news and conscience in a world of conflict*. Lanham: Rowman & Littlefield.

Sidahmed, Abdel, Salam, Walter, Soderlund, Donald, Briggs. 2010. *The Responsibility to Protect in Darfur*. Plymouth: Lexington Books.

Školkay, Andrej. 2009. *Média a globalizácia*. Bratislava: Škola komunikácie a médií.

Trampota, Tomáš, Martina Vojtěchovská. 2010. *Metody výzkumu médií*. Praha: Portál

The GDELT Project (GDELT) [databáze online]. GDELT Project, 1974 [citováno 2019-12-10]. Dostupné z URL <<https://api.gdelproject.org/api/v2/summary/summary?d=web&t=summary>>. Databáze globálního zpravodajství. (20.3. 2020)

Olsen, Gorm, Rye, Nils, Carstensen, Kristian, Hoyen. 2003. „Humanitarian Crisis: What Determines the Level of Emergency Assistance? Media Coverage, Donor Interests and the Aid Business.“ *Disasters* 27 (2): 109-126. Dostupné z: <https://www.academia.edu/33880136/Humanitarian_Crises_What_Determines_the_Level_of_Emergency_Assistance_Media_Coverage_Donor_Interests_and_the_Aid_Business/> (20.3. 2020)

Wall, Mellisa, Sahar, El, Zahed. 2014. „Embedding content from Syrian citizen journalists: The rise of the collaborative news clip.“ *Journalism* 16 (2): 163–180. Dostupné z: <<https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/1464884914529213>> (20.3. 2020)

Seznam grafů

Graf číslo 1: Počet článků věnovaných válečným konfliktům ve vybraných internetových denících.....	34
Graf číslo 2: Průměrný počet slov v člancích o válečných konfliktech ve vybraných internetových denících	34
Graf číslo 3: Počet úmrtí ve vybraných válečných konfliktech v roce 2019	35
Graf číslo 4: Poměr počtu obětí ve vybraných válečných konfliktech a počtu článků o válečných konfliktech v médiích (v %)	36
Graf číslo 5: Počet článků o vybraných válečných konfliktech ve vybraných internetových denících	38
Graf číslo 6: Porovnání českého a mezinárodního mediálního pokrytí vybraných válečných konfliktů	39

Anotace

Bakalářská práce se zaměřila na zkoumání reprezentace válečných konfliktů v internetových českých denících. Bylo vybráno pět největších konfliktů v roce 2018 a byla zkoumána jejich reprezentace v médiích. Konflikty v Afghánistánu, Sýrii, Iráku a Jemenu byly porovnány napříč médii a na základě velikosti byla zkoumána jejich reprezentace. Práce je analýzou mediální reprezentace válečných konfliktů, uvádí stručný vývoj válečného zpravodajství a analyzuje teorie vztahující se k mediální reprezentaci válečných konfliktů. Cílem této práce je analyzovat české deníky a jejich mediální obraz válečných konfliktů. K analýze jsou používána data z databází Anopress a GDELT za rok 2018.

Klíčová slova: mediální obraz, válečný konflikt, CNN efekt, Stealth conflict

Annotation

This bachelor thesis is focused on a research of war conflicts representation in Czech internet versions of daily newspapers. Five of the biggest conflicts in 2018 were selected and their representation in the media was investigated. The conflicts in Afghanistan, Syria, Iraq and Yemen were compared throughout the media and their representation was researched, based on their size. The thesis is an analysis of a medial representation of war conflicts, it provides a concise development of a war conflicts reporting and analyses theories related to a medial representation of war conflicts. The analysis is based on the data obtained from the databases Anopress and GDELT for the year 2018.

Key words: News analyst, war conflict, CNN effect, Stealth Conflict